

ภาวะสังคมไทย

Social situation and outlook

2
5
6
4

ไตรมาสสอง

ปีที่ 19 ฉบับที่ 3 เดือนสิงหาคม 2564

ความเคลื่อนไหวทางสังคม

จำนวนผู้ว่างงานและอัตราการว่างงาน

ผู้ว่างงานและอัตราการว่างงานปรับตัวดีขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 อย่างรุนแรง

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลง

ยังคงต้องเฝ้าระวังโรคมือ เท้า ปาก ในกลุ่มเด็กเล็ก และผลกระทบด้านสุขภาพจิตของประชาชนจากสถานการณ์

การแพร่ระบาดของ COVID-19

ศัทธิอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้น

ต้องเร่งแก้ปัญหาอาชญากรรม และติดตามผลการดำเนินงาน และกำหนดแนวทางดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์

อุบัติเหตุจราจรยังคงเพิ่มขึ้น

แม้จำนวนผู้เสียชีวิตลดลง แต่ยังคงให้ความสำคัญกับการลดอุบัติเหตุในกลุ่มคนเดินเท้าและคนข้ามถนนที่มีโอกาสได้รับอุบัติเหตุสูง

สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

การพัฒนาคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การจัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันโดย IMD ปี 2564 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาคนยังเป็นปัจจัยจุดรั้งในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่สะท้อนปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

Education Technology : เครื่องมือสำคัญในการเปิดกว้างทางการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษาได้มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะกำลังคนที่สำคัญในโลกยุคใหม่ ซึ่งถือเป็นโอกาสในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาของไทย

บทบาทสื่อกับบริบทสังคมไทย สื่อมีบทบาทอย่างมากในสังคมไทย โดยเฉพาะในปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทำให้ทุกคนสามารถเป็นสื่อได้ และมีการนำเสนอข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาด้านการคัดกรองข้อมูล ซึ่งบางส่วนมีลักษณะเป็นการเสนอความคิดเห็นมากกว่าข้อเท็จจริง และทำให้ประชาชนที่ขาดการรู้เท่าทันสื่อ ไม่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และข้อมูลอันเป็นเท็จได้

บทความเรื่อง “ประเทศไทยกับความพร้อมของรูปแบบการทำงานที่บ้าน”

การทำงานที่บ้านเป็นมาตรการหนึ่งที่สำคัญเพื่อลดการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในช่วงการแพร่ระบาดที่รุนแรงหลายองค์กรมีนโยบายให้พนักงานปรับการทำงานเป็นรูปแบบการทำงานที่บ้าน การปรับตัวและกำกับดูแลระบบการทำงานขององค์กรให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงเป็นเรื่องสำคัญ ประเทศไทยจึงควรมีการเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานในลักษณะการทำงานนอกสถานที่ทำงานเพื่อรองรับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นซ้ำในอนาคต

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ความเคลื่อนไหวทางสังคม

อัตราการว่างงาน 	1.89% 	การจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.0 และอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.89 ปรับตัวดีขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน ซึ่งเป็นช่วงที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 อย่างรุนแรง
หนี้สินครัวเรือน 	4.6% 	หนี้สินครัวเรือนขยายตัวร้อยละ 4.6 หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 90.5 ต่อ GDP คุณภาพสินเชื่อยังต้องเฝ้าระวังจากการแพร่ระบาดและการฟื้นตัวของเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน ซึ่งจะส่งผลให้การผิดนัดชำระหนี้และการก่อหนี้ในระบบมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น
สุขภาพและการเจ็บป่วย 	32.4% 	การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงร้อยละ 32.4 แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังโรคมือ เท้า ปาก ในกลุ่มเด็กเล็กซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่ 3 รวมทั้งปัญหาความเครียดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ยังคงยืดเยื้อและรุนแรงมากขึ้น
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ 	2.4% 	การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังลดลงร้อยละ 2.4 แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมักมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยร่วมสำคัญ และกลุ่มแรงงานยังมีปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันค่อนข้างสูง
คดีอาญา 	11.5% 	คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.5 ทั้งจากคดียาเสพติดและคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้น ขณะที่สถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทยถูกปรับลดอยู่ระดับ Tier 2 Watch List ประเทศที่ต้องถูกจับตามอง
อุบัติเหตุจราจร 	21.5% 	อุบัติเหตุจราจรทางบกเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.5 จำนวนผู้เสียชีวิตลดลงร้อยละ 1.3 กลุ่มคนเดินเท้าและคนข้ามถนนเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องการการคุ้มครองจากการเกิดอุบัติเหตุทางถนนเนื่องจากมีโอกาสได้รับอุบัติเหตุสูง

1. สถานการณ์ด้านแรงงาน

ไตรมาสสอง ปี 2564 สถานการณ์ด้านแรงงานปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อยจากช่วงเดียวกันของปีก่อน แต่ยังคงได้รับผลกระทบจากเทียบกับช่วงเวลาปกติ โดยการจ้างงานเพิ่มขึ้นทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แต่อัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับสูง ในระยะถัดไปต้องให้ความสำคัญกับผลกระทบจากการระบอบระลอกใหม่ต่อตลาดแรงงาน การออกมาตรการช่วยเหลือเพิ่มเติมจากภาครัฐเพื่อประคับประคองให้แรงงาน และผู้ประกอบการยังคงรักษาการจ้างงาน และการประกอบกิจการ

ตาราง 1 ผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสสอง ปี 2564

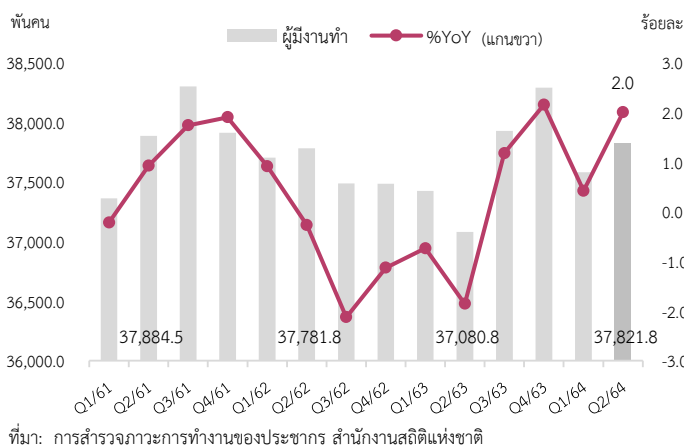
	จำนวน (หน่วย: ล้านคน)						การเปลี่ยนแปลง (%YOY)							
	2563					2564	2563					2564		
	Q1	Q2	Q3	Q4	ปี	Q1	Q2	Q1	Q2	Q3	Q4	ปี	Q1	Q2
กำลังแรงงานรวม	38.2	38.2	38.7	39.1	38.5	38.8	38.8	-0.4	-0.6	2.0	2.9	1.0	1.5	1.6
1. ผู้มีงานทำ	37.4	37.1	37.9	38.3	37.7	37.6	37.8	-0.7	-1.9	1.2	2.2	0.2	0.4	2.0
1.1 ภาคเกษตร	10.8	11.5	12.6	12.4	11.8	11.1	11.7	-3.7	-0.3	-0.1	3.4	-0.1	2.8	2.4
1.2 นอกภาคเกษตร	26.7	25.6	25.4	25.9	25.9	26.5	26.1	0.5	-2.5	1.8	1.6	0.3	-0.6	1.8
- อุตสาหกรรมการผลิต	6.2	6.0	5.8	5.9	6.0	6.1	5.9	-1.4	-4.4	-1.4	-2.4	-2.4	-2.2	-2.2
- ก่อสร้าง	2.3	2.2	2.2	2.3	2.2	2.4	2.3	-0.2	-6.3	6.6	9.0	1.9	4.5	5.1
- ค้าส่ง/ค้าปลีก	6.3	6.2	6.3	6.3	6.3	6.3	6.1	-1.1	-1.0	4.6	-0.2	0.5	-1.0	-1.4
- โรงแรม ภัตตาคาร	2.9	2.8	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9	3.7	-2.8	-0.4	2.4	0.7	-0.2	5.4
- การขนส่ง/เก็บสินค้า	1.3	1.3	1.4	1.3	1.3	1.3	1.4	-0.8	0.1	3.3	5.3	1.9	-0.4	7.1
- การศึกษา	1.3	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	10.2	1.0	1.6	5.8	4.6	-7.5	-3.1
- อื่น ๆ	6.2	5.9	5.8	6.0	6.0	6.3	6.3	1.3	-1.9	1.3	3.0	1.2	0.9	6.3
2. จำนวนผู้ว่างงาน*	0.39	0.75	0.74	0.73	0.65	0.76	0.73	12.3	97.7	87.2	95.7	74.4	92.1	-1.8
อัตราการว่างงาน (%)	1.03	1.95	1.90	1.86	1.69	1.96	1.89							
3. กำลังแรงงานฤดูกาล	0.4	0.3	0.1	0.1	0.2	0.4	0.2	20.2	32.7	-22.0	-38.1	11.5	10.0	-35.3
สัดส่วนต่อกำลังแรงงาน (%)	1.0	0.9	0.2	0.2	0.6	1.1	0.6							
4. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (เอกชน)	42.8	40.2	44.2	45.5	43.2	42.8	45.2	-1.6	-13.4	-5.5	-2.0	-5.7	0.0	12.4
5. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (รวม)	40.8	38.2	41.6	42.5	40.8	40.1	41.6	-1.2	-11.2	-4.3	-1.6	-4.6	-1.8	8.8
5.1 ผู้ทำงานน้อยกว่า 10 ชม.***	0.9	2.8	0.6	0.6	1.2	1.1	0.9	11.0	388.5	143.9	35.8	135.0	17.6	-66.3
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.1	0.4	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	6.5	647.1	281.4	189.2	259.5	193.1	-51.9
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	0.9	2.4	0.5	0.5	1.1	0.9	0.8	11.4	363.2	119.9	18.1	121.8	2.7	-68.6
5.2 ผู้ทำงานน้อยกว่า 35 ชม.***	8.9	10.1	7.5	6.3	8.2	9.6	7.3	1.7	68.0	39.6	10.2	26.9	8.3	-28.4
- ต้องการทำงานเพิ่ม (การทำงานต่ำกว่าระดับ**)	0.3	0.7	0.4	0.5	0.5	0.7	0.5	-15.4	194.4	129.5	121.1	94.4	129.1	-33.4
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	8.6	9.4	7.1	5.8	7.7	9.0	6.8	2.4	62.8	36.3	5.6	24.2	4.3	-28.1
5.3 ผู้ทำงาน 40 ชม. ขึ้นไป	24.4	22.6	25.8	27.0	24.9	23.6	25.7	-1.8	-17.6	-6.1	-0.8	-6.7	-3.3	13.7
5.4 ผู้ทำงาน 50 ชม. ขึ้นไป	5.9	4.5	5.6	6.4	5.6	5.7	6.0	-9.0	-35.4	-19.7	-2.9	-17.1	-3.0	32.2
6. จำนวนผู้ว่างงานแฝง****	0.4	0.7	0.2	0.2	0.4	0.6	0.4	17.7	133.2	77.8	25.4	63.5	40.2	-44.0
อัตราการว่างงานแฝง (%)	1.2	1.9	0.5	0.5	1.0	1.6	1.1							

หมายเหตุ: * ผู้ที่ไม่ได้ทำงานและไม่มีงานประจำแต่ได้ทำงาน สัปดาห์หรือการบรรจงาน และผู้ที่ไม่ได้ทำงานทำแต่พร้อมจะทำงานในระหว่าง 30 วัน ก่อนวันสัมภาษณ์
 ** ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการทำงานเพิ่ม (นับรวมผู้ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)
 *** นับรวมผู้ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
 **** ผู้ว่างงานแฝง คือ ผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 10 ชม./สัปดาห์ และต้องการทำงานเพิ่ม และผู้รอฤดูกาล

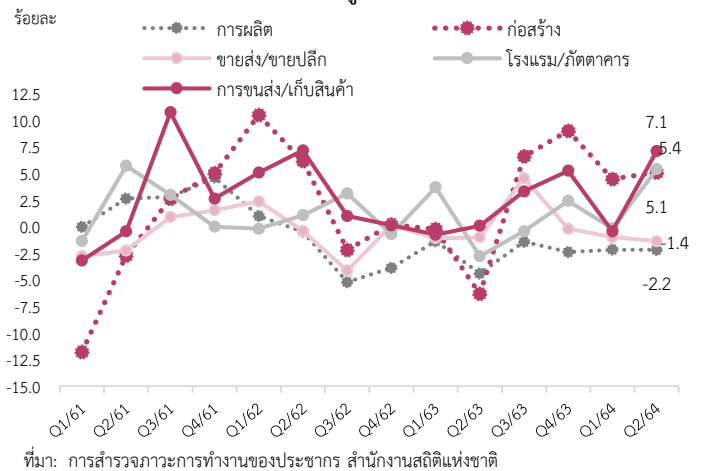
ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สถานการณ์แรงงานไตรมาสสอง ปี 2564 ตลาดแรงงานปรับตัวดีขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ซึ่งเป็นช่วงของการล็อกดาวน์ประเทศเพื่อลดการแพร่ระบาดของ COVID-19 อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ที่รุนแรง และมาตรการควบคุมการระบาดของรัฐส่งผลให้ตลาดแรงงานได้รับผลกระทบที่รุนแรงขึ้น ทั้งนี้ ในไตรมาสสอง ปี 2564 การจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.0 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยการจ้างงานภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.4 จากการเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานของแรงงานที่ว่างงานและถูกเลิกจ้าง ประกอบกับราคาสินค้าเกษตรที่สูงขึ้น โดยในไตรมาส 2 ปี 2564 ดัชนีราคาที่ใช้ในดัชนีการขยายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.8 และดัชนีรายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.2 สำหรับนอกภาคเกษตรกรรมการจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 โดยสาขาที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ สาขาก่อสร้าง สาขาโรงแรม/ภัตตาคาร สาขาการขนส่ง/เก็บสินค้า มีการขยายตัวร้อยละ 5.1 5.4 และ 7.1 ตามลำดับ ส่วนสาขาการผลิต และการขนส่ง/ขายปลีก การจ้างงานหดตัวร้อยละ 2.2 และ 1.4 ซึ่งการจ้างงานที่หดตัวในสาขาการผลิตเป็นการหดตัวในสาขาที่ใช้แรงงานเข้มข้นเป็นหลัก ขณะที่สาขาที่ผลิตเพื่อการส่งออกมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อาทิ สาขาเครื่องคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ และผลิตภัณฑ์ยาง

แผนภาพ 1 จำนวนผู้มีงานทำและอัตราการเปลี่ยนแปลง

แผนภาพ 2 อัตราการเปลี่ยนแปลงของผู้มีงานทำรายสาขา

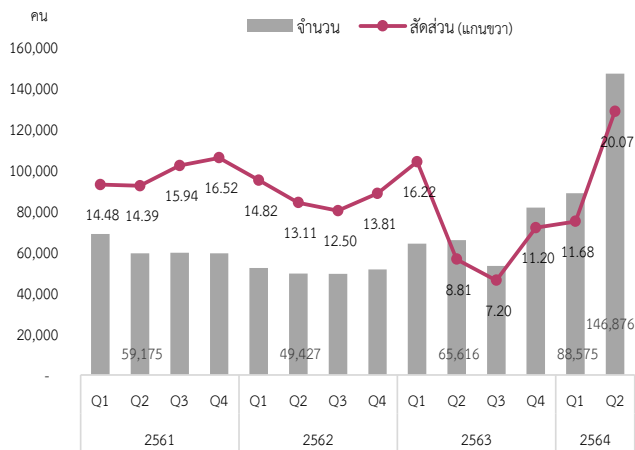

ชั่วโมงการทำงาน ปรับตัวดีขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน แต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ โดยชั่วโมงการทำงานรวมอยู่ที่ 41.6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.8 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน ขณะที่ชั่วโมงการทำงานภาคเอกชนอยู่ที่ 45.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.4 สำหรับแรงงานที่ทำงานล่วงเวลามีจำนวน 6.0 ล้านคน จาก 4.5 ล้านคนในช่วงเดียวกันของปีก่อน ส่วนแรงงานที่ทำงานน้อยกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีจำนวน 7.3 ล้านคน เป็นแรงงานต่ำระดับจำนวน 4.7 แสนคน และผู้ทำงานน้อยกว่า 10 ชั่วโมงมีจำนวน 9.5 แสนคน

การว่างงานยังอยู่ในระดับสูงจากผลกระทบของ COVID-19 โดยอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.89 ลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 1.96 ในไตรมาสถัดไป คิดเป็นผู้ว่างงาน 7.3 แสนคน แบ่งเป็นผู้ไม่เคยทำงานมาก่อน (ผู้จบการศึกษาใหม่) 2.9 แสนคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.04 และผู้ว่างงานที่เคยทำงานมาก่อนมีจำนวน 4.4 แสนคน ลดลงร้อยละ 8.38 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผู้ว่างงานที่เคยทำงานมาก่อน พบว่า ส่วนใหญ่เคยทำงานในสาขาการผลิตจำนวน 0.86 แสนคน

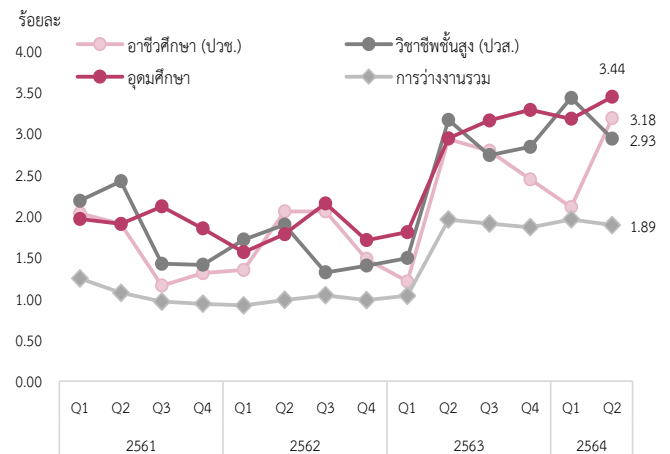
สาขาโรงแรมและภัตตาคาร 0.83 แสนคน และ การขายส่ง ขายปลีก 0.72 แสนคน นอกจากนี้ ผู้ว่างงานยังมีแนวโน้มว่างงานนานขึ้น โดยผู้ว่างงานนานกว่า 12 เดือน มีจำนวน 1.47 แสนคน คิดเป็นร้อยละ 20.1 ของผู้ว่างงาน เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 11.7 เมื่อพิจารณาอัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีการว่างงานเพิ่มขึ้น โดยผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีอัตราการว่างงานร้อยละ 3.44 สะท้อนให้เห็นว่าการว่างงานในปัจจุบันอยู่ในกลุ่มแรงงานทักษะสูง

แผนภาพ 3 จำนวนและสัดส่วนผู้ว่างงานระยะยาว (มากกว่า 1 ปี)

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

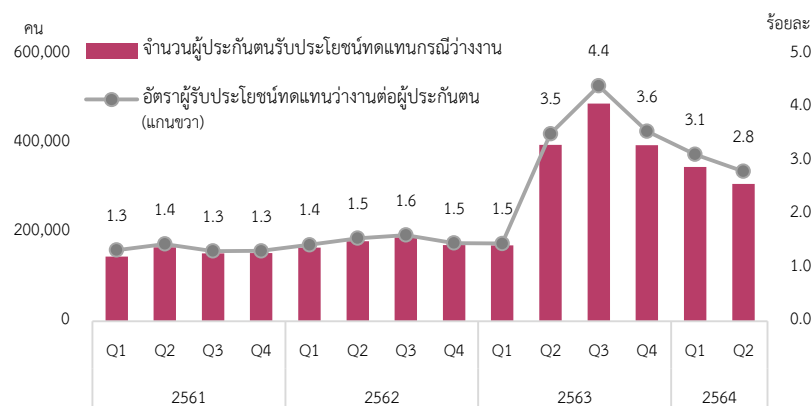
แผนภาพ 4 อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำหรับการว่างงานในระบบ ผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน มีจำนวน 3.1 แสนคน คิดเป็นสัดส่วนต่อผู้ประกันตนร้อยละ 2.8 ลดลงจากไตรมาสก่อนเล็กน้อย แต่ยังคงสูงกว่าสถานการณ์ปกติ ขณะที่ผู้ประกันตนมาตรา 33 ที่รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานด้วยเหตุสุดวิสัย มีจำนวน 32,920 คน เพิ่มขึ้น 4 เท่าจากไตรมาสก่อนที่มีจำนวนเพียง 7,964 คน และแรงงานในสถานประกอบการที่ขอใช้มาตรา 75 ของ พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 มีจำนวน 81,493 คน ใกล้เคียงกับไตรมาสก่อน

แผนภาพ 5 ผู้ประกันตนมาตรา 33 รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน และสัดส่วนผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานต่อผู้ประกันตนมาตรา 33

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน

ประเด็นที่ต้องติดตามในระยะต่อไป

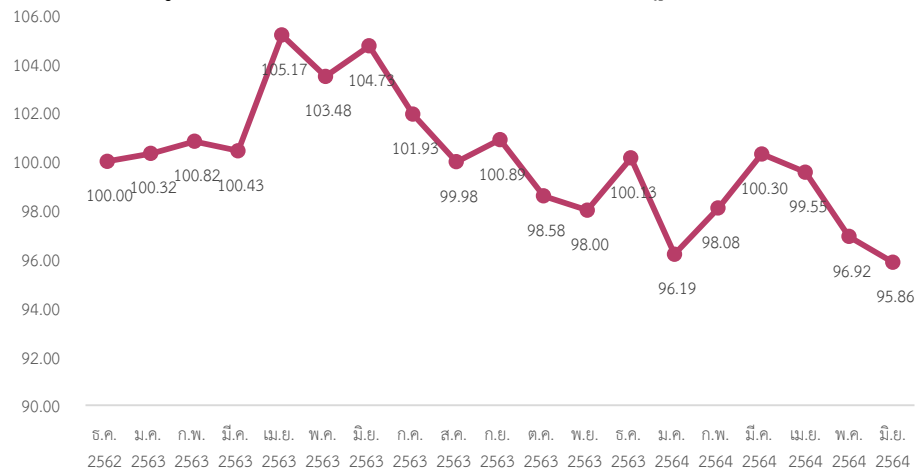
1. ผลกระทบจากการระบาดที่มีความรุนแรงมากขึ้น และมาตรการควบคุมการระบาดที่ส่งผลต่อความสามารถในการหารายได้ของแรงงาน จากสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ในเดือนเมษายน 2564 และต่อมารัฐบาลมีการประกาศมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 30) ที่ได้มีข้อกำหนดและข้อปฏิบัติเพิ่มเติม อาทิ การลดและจำกัดการเคลื่อนย้ายการเดินทาง การห้ามออกนอกเคหสถาน การควบคุมแบบบูรณาการเร่งด่วนสำหรับกิจการหรือกิจกรรมที่มีความเสี่ยง และขอความร่วมมือให้แรงงานในพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวดทำงานที่บ้าน ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจลดลง จากข้อมูลของ Google Mobility Index พบว่า ประชาชนลดการเดินทางไปร้านค้าปลีกและที่หย่อนใจ สวนสาธารณะ สถานีขนส่ง และที่ทำงาน ขณะที่ไปร้านขายของชำ ร้านอาหาร และที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ในทำนองเดียวกันข้อมูลของ Apple Mobility Index พบว่า การเดินทางโดยรถและการเดินในกรุงเทพมหานคร ณ สิ้นเดือนกรกฎาคม 2564 ลดลงถึงร้อยละ 69 และ 77 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจในช่วงที่ใช้มาตรการควบคุม 2564 ลดลงอย่างชัดเจน และมีแนวโน้มจะลดลงมากกว่าการระบาดในปี 2563 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงาน และการหารายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานที่ไม่สามารถทำงานที่บ้านได้ อาทิ แรงงานในสายการผลิต แรงงานก่อสร้าง ซึ่งในพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด 29 จังหวัด¹ มีลูกจ้างภาคเอกชนสามารถทำงานที่บ้านได้เพียงร้อยละ 5.5 หรือมีจำนวน 0.56 ล้านคน จาก 10.2 ล้านคนเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่แม้จะสามารถประกอบอาชีพได้ตามช่วงเวลาที่กำหนด แต่ความกังวลของประชาชนจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 จะกระทบการจับจ่ายใช้สอยของประชาชน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของแรงงานกลุ่มนี้ โดยเฉพาะในพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวดที่มีผู้ประกอบการอาชีพอิสระถึง 7.3 ล้านคน

2. การออกมาตรการช่วยเหลือเพิ่มเติมจากภาครัฐเพื่อประคับประคองให้แรงงาน และผู้ประกอบการยังคงรักษาการจ้างงาน และการประกอบกิจการ การระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้แรงงานมีความเปราะบางมากขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงการระบาดระลอกแรกสะท้อนจากข้อมูลยอดคงค้างเงินฝากต่อบัญชีที่มีมูลค่าต่ำกว่า 50,000 บาทในเดือนมิถุนายน 2564 ลดลงร้อยละ 4.14 จากเดือนธันวาคม 2562 และมีแนวโน้มลดลง ภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีมาตรการช่วยเหลือที่เข้มข้นกว่าการช่วยเหลือในระลอกที่ผ่านมา ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลมีโครงการเยียวยาลูกจ้างและนายจ้างที่ได้รับผลกระทบ อาทิ โครงการเยียวยาผู้ประกันตนมาตรา 33 ในกิจการที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการของรัฐในพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด และพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการเปิดให้ผู้ประกอบการอาชีพอิสระได้รับการช่วยเหลือผ่านการลงทะเบียนเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคม ซึ่งจะมีส่วนช่วยบรรเทาผลกระทบและประคองกิจการให้อยู่รอดได้ระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ด้วยผลกระทบของ COVID-19 ที่ยาวนาน

¹ พื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด 29 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา ฉะเชิงเทรา ชลบุรี พระนครศรีอยุธยา นครราชสีมา ระยองราชบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ลพบุรี เพชรบูรณ์ ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี เพชรบุรี ตาก อ่างทอง นครนายก สมุทรสงคราม และสิงห์บุรี

จำเป็นต้องมีมาตรการเพิ่มเติมที่เจาะจงให้ความช่วยเหลือแรงงานและผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้น อาทิ มาตรการ co-pay ที่ภาครัฐอาจช่วยสนับสนุนค่าจ้างบางส่วนให้กับผู้ประกอบการเพื่อรักษาการจ้างงาน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพแต่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการระบาด รวมทั้งให้เงินอุดหนุนเพิ่มเติมแก่แรงงานผู้ประกอบการอาชีพอิสระซึ่งไม่สามารถทำงานได้ตามปกติจากมาตรการควบคุมการระบาด หรือมีความจำเป็นต้องกักตัว ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายซึ่งจะส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมการระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

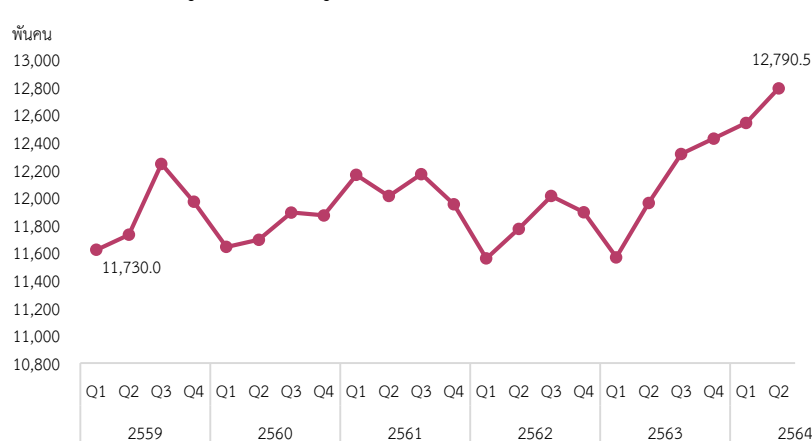
แผนภาพ 6 ดัชนีมูลค่ายอดขายคงค้างเงินฝากต่อบัญชีไม่เกิน 50,000 บาท (ใช้ฐาน ณ ธันวาคม 2562)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3. การปรับตัวของแรงงานที่ได้รับผลกระทบทั้งในกลุ่มที่เคยทำงาน และผู้จบการศึกษาใหม่ จากผลกระทบของการแพร่ระบาด COVID-19 ตั้งแต่ปี 2563 ทำให้แรงงานเคลื่อนย้ายกลับสู่ภูมิภาคเดิมซึ่งมีทั้งแรงงานถูกเลิกจ้างและกำลังแรงงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ส่งผลให้ผู้ว่างงานในแต่ละภูมิภาคมีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 5-9 หมื่นคน ขณะเดียวกันยังพบว่าผู้ว่างงานหางานลดลง เนื่องจากมีความกังวลต่อสถานการณ์และแรงงานที่กลับไปทำงานในภูมิภาคมีแนวโน้มประกอบอาชีพอิสระเพิ่มขึ้น จึงควรมีแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพอิสระที่แรงงานสามารถเข้าถึงได้สะดวก สามารถฝึกฝนได้ด้วยตนเอง

แผนภาพ 7 จำนวนผู้จ้างงานทำเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2. หนี้สินครัวเรือน

ไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 การขยายตัวของหนี้สินครัวเรือนและสัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่คุณภาพสินเชื่อในภาพรวมยังต้องเฝ้าระวัง เนื่องจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของ COVID-19 ระลอกใหม่ จะทำให้การฟื้นตัวเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอน และอาจส่งผลให้การผิดนัดชำระหนี้และมีการก่อหนี้นอกระบบเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงยังต้องเฝ้าระวังกลุ่มมีอาชีพที่ให้สินเชื่อผ่าน Online Platform

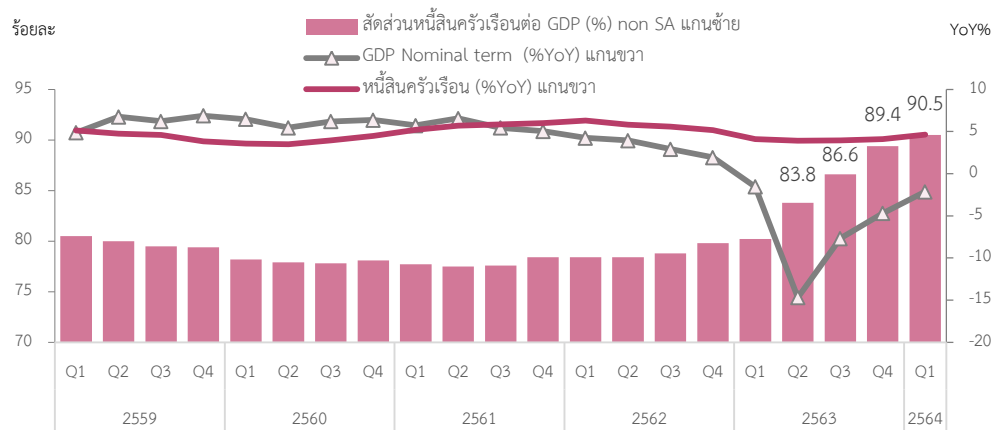
หนี้สินครัวเรือนในไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยมีมูลค่า 14.13 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 4.6 เทียบกับร้อยละ 4.1 ในไตรมาสถัดก่อน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 90.5 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งการขยายตัวของหนี้สินครัวเรือนส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากมาตรการเลื่อนและพักชำระหนี้ที่ทำให้ยอดหนี้คงค้างไม่ลดลง รวมทั้งครัวเรือนที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 มีการก่อหนี้เพิ่มขึ้น

ตาราง 2 หนี้สินครัวเรือน (สินเชื่อจากสถาบันการเงิน)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2560	2561	2562				2563				2564
			Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	12.10	12.83	12.97	13.09	13.25	13.49	13.50	13.59	13.78	14.04	14.13
%YoY	4.5	6.0	6.3	5.8	5.6	5.1	4.1	3.9	4.0	4.1	4.6
สัดส่วนต่อ GDP (%)	78.1	78.4	78.4	78.4	78.9	79.8	80.2	83.8	86.6	89.4	90.5

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภาพ 8 สัดส่วนหนี้สินครัวเรือน GDP (ไม่ปรับฤดูกาล)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของครัวเรือนเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะหนี้บัตรเครดิต โดยในไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.5 สูงสุดในรอบ 5 ไตรมาส นับตั้งแต่ไตรมาสหนึ่ง ปี 2563 จากการขยายตัวของสินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อบัตรเครดิตที่ขยายตัวเร่งขึ้น

โดยสินเชื่อบัตรเครดิตขยายตัวร้อยละ 6.0 เพิ่มขึ้นมากจากการหดตัวร้อยละ 1.3 ในไตรมาสก่อน ตามสภาพเศรษฐกิจที่ในช่วงไตรมาสหนึ่งปี 2564 เริ่มฟื้นตัวและประชาชนมีการใช้จ่ายมากขึ้น รวมถึงบางส่วนเป็นการเพิ่มขึ้นของสินเชื่อที่ไม่มีหลักประกันผ่าน Online Platform และบัตรเครดิตเงินสด² ด้านสินเชื่อเพื่อซื้อสิ่งหาทรัพย์สินขยายตัวร้อยละ 6.0 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.3 ในไตรมาสก่อน จากมาตรการกระตุ้นการขายของผู้ประกอบการ และมาตรการลดค่าโอน-จำนองของภาครัฐ³ ส่วนสินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.0 ขณะที่สินเชื่อเพื่อยานยนต์ขยายตัวร้อยละ 2.3 ชะลอตัวอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับร้อยละ 3.3 ในไตรมาสก่อน

ตาราง 3 อัตราการขยายตัวหนี้สินครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ (ร้อยละ)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2561				2562				2563				2564
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน	5.2	5.7	5.8	6.0	6.3	5.8	5.6	5.1	4.1	3.9	4.0	4.1	4.6
เพื่อซื้อสิ่งหาทรัพย์สิน	6.0	6.2	6.2	6.3	6.6	5.6	5.0	4.7	3.7	4.5	5.1	5.3	6.0
เพื่อยานยนต์	7.2	9.2	10.4	12.0	12.0	11.1	10.1	7.8	6.2	4.4	4.1	3.3	2.3
เพื่อการประกอบธุรกิจ ¹	3.4	3.3	3.3	3.2	3.2	2.0	1.8	1.5	1.0	1.9	2.5	3.9	6.0
เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น	5.6	6.2	6.2	6.2	7.8	8.2	8.1	8.3	6.1	5.3	5.6	5.5	6.5
- สินเชื่อส่วนบุคคล ²	5.3	5.8	6.0	6.2	7.8	8.2	8.0	8.2	6.5	6.0	6.2	6.5	6.5
- สินเชื่อบัตรเครดิต	7.8	9.1	8.2	6.4	7.9	8.3	9.2	9.1	2.6	-0.2	0.9	-1.3	6.0
สินเชื่ออื่น ๆ ³	2.6	2.8	2.6	2.3	-0.6	0.1	1.7	1.0	3.1	0.0	-3.4	-4.9	-7.4

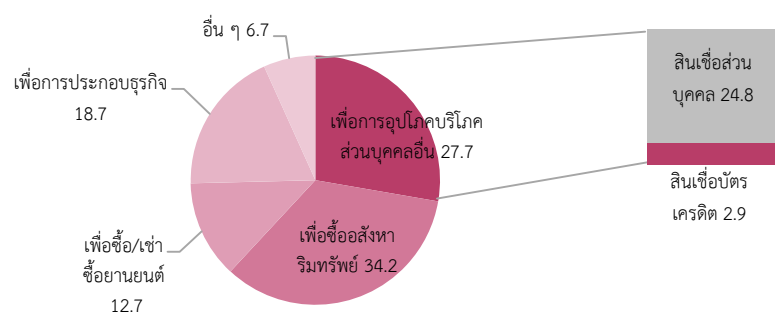
หมายเหตุ: ¹ สินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจประกอบด้วยสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพ และสินเชื่อเพื่อซื้อหลักทรัพย์

² สินเชื่อส่วนบุคคลประกอบด้วยสินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ

³ สินเชื่ออื่น ๆ ประกอบด้วยสินเชื่อเพื่อการศึกษา และสินเชื่อที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภาพ 9 โครงสร้างหนี้ครัวเรือนไทย ไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 (ร้อยละ)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

² ธนาคารแห่งประเทศไทย, ข่าวฉบับที่ 35/2564 เรื่องผลการดำเนินงานของระบบธนาคารพาณิชย์ ไตรมาส 1 ปี 2564

³ มาตรการลดค่าโอน-จำนอง ในเพดานราคาไม่เกิน 3 ล้านบาท โดยลดค่าโอนร้อยละ 2 และค่าจดจำนองร้อยละ 1 รวมเป็นร้อยละ 3 ลดเหลือร้อยละ 0.01 มีความหมายเท่ากับค่าใช้จ่ายภาษีโอน-จำนองล้านละ 30,000 บาท เหลือล้านละ 300 บาท (อายุมาตรการถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564)

คุณภาพสินเชื่อด้อยลงเล็กน้อย และสินเชื่อหลายประเภทมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ในไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 สัดส่วนหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ต่อสินเชื่อรวมอยู่ที่ร้อยละ 2.92 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.84 ในไตรมาสก่อน โดยความสามารถในการชำระหนี้ในภาพรวมด้อยลงเกือบทุกประเภทสินเชื่อ ยกเว้นสินเชื่อที่อยู่อาศัย สะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนมีความสามารถในการหารายได้ลดลงหรือสถานะทางการเงินเปราะบางมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสถาบันการเงินได้ดำเนินมาตรการช่วยเหลือครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการปรับปรุงโครงสร้างหนี้⁴ ลดภาระทางการเงิน และชะลอการเสื่อมถอยคุณภาพของสินเชื่อ ซึ่งจะมีส่วนช่วยป้องกันการเป็น NPLs การติดเครดิตบูโร รวมทั้งการฟ้องร้องคดีในศาล

ตาราง 4 หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2559	2560	2561	2562				2563				2564
				Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
NPL (พันล้านบาท)	105.3	110.4	120.5	126.4	127.4	133.3	140.6	156.2	152.5	144.3	144.4	148.7
%YOY	27.3	25.7	9.1	9.0	10.0	12.2	16.7	23.6	19.7	8.3	2.7	-4.8
% ต่อสินเชื่อรวม	2.71	2.68	2.67	2.75	2.74	2.81	2.90	3.23	3.12	2.91	2.84	2.92

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตาราง 5 สัดส่วนสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ต่อสินเชื่อรวม รายวัตถุประสงค์ (ร้อยละ)

ณ สิ้นสุด ระยะเวลา	2563				2564
	Q1	Q2	Q3	Q4	
ที่อยู่อาศัย	4.04	4.04	3.88	3.78	3.74
รถยนต์	2.09	1.88	1.58	1.44	1.56
บัตรเครดิต	3.50	3.00	2.42	2.38	3.04
ส่วนบุคคลอื่น ๆ	2.61	2.45	2.26	2.35	2.46

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ประเด็นที่ต้องติดตามในระยะต่อไป ได้แก่

1. ผลของมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้เดิม และการออกมาตรการช่วยเหลือเพิ่มเติม จากสถานการณ์การระบาดระลอกใหม่ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยระยะที่สาม และล่าสุดได้ออกมาตรการเพิ่มเติม⁵ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือลูกหนี้ที่ได้รับผลกระทบได้อย่างเหมาะสม โดยมีโครงการ อาทิ

⁴ เช่น การลดค่างวด ยืดระยะเวลาชำระหนี้ เปลี่ยนประเภทหนี้จากสินเชื่อระยะสั้นเป็นสินเชื่อระยะยาว ลดอัตราดอกเบี้ย ตัดยอดเงินต้นก่อนดอกเบี้ยตามความเหมาะสม และการผ่อนเกณฑ์การจัดชั้นลูกหนี้ โดยลูกหนี้ที่ยังไม่ด้อยคุณภาพ (Non-NPLs) หากสามารถปฏิบัติตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ จะไม่ถือว่าเป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา เป็นต้น

⁵ มาตรการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยระยะที่สาม ครอบคลุมสินเชื่อบัตรเครดิต สินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อจำนำทะเบียนรถ สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์และจักรยานยนต์ และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย ส่วนมาตรการเพิ่มเติม (1) เพื่อรักษาสภาพคล่องและเติมเงินให้แก่ลูกหนี้ (เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564) เช่น ขยายเพดานวงเงินสำหรับบัตรเครดิต/สินเชื่อส่วนบุคคล สำหรับผู้มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ขยายเพดานวงเงินและระยะเวลาชำระหนี้ของสินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัล เป็นต้น และ (2) การส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ระยะยาว อาทิ ภาระจ่ายหนี้สอดคล้องกับรายได้ที่ลดลง

มหรธรมกัล่เกล่ยหน้⁶ มาตรการพักชำระหน้ 2 เดือน สำหรับลูกหน้ที่ร้ผลกระทบจากการปิดกัการจาก มาตรการของรฐ โดยในระยะถ้ดไปต้งเร่งรัดการดำเนนมาตรการให้เร็วขึ้น เพื่อให้สามารถประค้บประคอง สถานะทางการเงินของคร้วรเอนให้ผ่านพ้นจากวกฤตไปได้ โดยเฉพาะอย่างย้งมาตรการช่วยเหลือกลุ่มลูกหน้ ที่ร้ผลกระทบจากการระบดระลอกใหม่ และจากผลกระทบจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดจนม่สามารถ ประกอบกัการได้ตามปกติไม่ให้เป็นหน้เสย และป้องกันการพ้อร้องคต รวมถ้งยัธธรรพ์ ซ้งต้งอาศัยความ ร่วมือจากสถาบันการเงินทุกแห่ง อย่างร้ก้ตาม ต้งระวังม่ให้เกิดพฤตกรรมที่ทำให้ลูกหน้ดีม่ชำระหน้ ตามปกติ (Moral Hazard)

2. รายได้ ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน และการก่อหนี้ในระบบ แม้ว่าสัดส่วนสินเชื่อ NPLs ของสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค ในไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 จะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยอยู่ที่ร้อยละ 2.92 แต่จากสถานการณ์การระบาดระลอกใหม่ และมาตรการควบคุมการแพร่ระบาด จะส่งผลกระทบต่อรายได้และฐานะการเงินของครัวเรือนโดยเฉพาะครัวเรือนที่มีความเปราะบางตั้งแต่ก่อนการแพร่ระบาดจะมีความเปราะบางเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเพิ่มความเสี่ยงการผิดนัดชำระหนี้ หรือนำไปสู่การเกิด NPLs เพิ่มขึ้น ประกอบกับการชะลอการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ อาจทำให้ครัวเรือนที่ขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง หันไปก่อหนี้ในระบบ จึงควรมีมาตรการรักษาการจ้างงาน ควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างหนี้ โดยอาจใช้กลไกสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ในการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางดังกล่าวเป็นการเฉพาะ

3. การเฝ้าระวังกลุ่มมิฉาชีพฉวยโอกาสหลอกลวงโดยการให้สินเชื่อนาน Online Platform

ปัจจุบันสถาบันการเงินมีแนวโน้มชะลอการให้สินเชื่อ ประกอบกับครัวเรือนมียรายได้อลดลงมาก จึงเปิดโอกาสให้กลุ่มมิฉาชีพเข้ามาฉวยโอกาสในช่วงวิกฤตในการให้สินเชื่อนานแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ผิดกฎหมาย มีการเก็บอัตราดอกเบี้ยสูงกวากฎหมายกำหนด ส่งผลกระทบให้ผู้หลงเชื่อเสียข้อมูลส่วนบุคคล จ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูง และโดนติดตามทวงหนี้ด้วยมาตรการที่รุนแรงได้ จึงควรเร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ เข้ามีบทบาทในการควบคุมดูแลให้เข้มงวดมากยิ่งขึ้น ซึ่งล่าสุดได้มีการประกาศกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการทวงถามหนี้นี้ฉบับใหม่ เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ให้ได้รับความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น อาทิ ค่าธรรมเนียมไม่เกิน 50 บาทต่อรอบการทวงถามหนี้ในกรณีค้างชำระ 1 งวด โดยจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน 2564 เป็นต้นไป ขณะเดียวกันประชาชนที่ต้องการจะกู้ยืมเงินจากผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ควรตรวจสอบรายชื่อและรายละเอียดของผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อนานภายใต้การกำกับที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย⁷

6 ได้แก่ มหกรรมไกล่เกลี่ยหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อบุคคลได้ขยายเวลาถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2564 สำหรับลูกหนี้ที่มีหนี้บัตรเครดิตทุกสถานะ และ มหกรรมไกล่เกลี่ยหนี้สำหรับสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน-31 กรกฎาคม 2564 โดยการช่วยเหลืออ้างอิงแนวทางของมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยระยะที่ 3 และแนวทางอื่นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

⁷ สำหรับกรณีผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับ (สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์) ได้ที่เว็บไซต์ www.1359.go.th หรือ <http://164.115.61.50/picofinance/public/> ส่วนกรณีผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ (สินเชื่อนาโนไฟแนนซ์) และสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับได้ที่เว็บไซต์ www.bot.or.th

3. สุขภาพและการเจ็บป่วย

สถานการณ์ผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา แต่ยังคงเฝ้าระวังโรคมือ เท้า ปาก ในกลุ่มเด็กเล็กซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่ 3 รวมทั้งผลกระทบด้านสุขภาพจิตจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ยังคงยืดเยื้อและรุนแรงมากขึ้น

ไตรมาสสอง ปี 2564 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาจาก 54,948 ราย เหลือ 37,128 ราย หรือลดลงร้อยละ 32.4 เป็นการลดลงในเกือบทุกโรค โดยผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกลดลงร้อยละ 85.4 ผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ลดลงร้อยละ 54.8 และผู้ป่วยโรคปอดอักเสบลดลงร้อยละ 4.9 ขณะที่โรคมือ เท้า ปาก ยังเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา 2 เท่า และต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่ 3

ตาราง 6 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง (หน่วย : ราย)

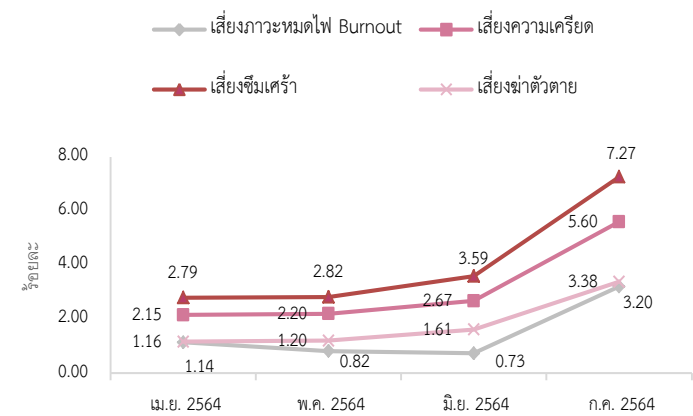
	2563				2564		%YOY
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q2/2564
ปอดอักเสบ	77,549	29,430	35,389	54,035	45,417	27,980	-4.9
ไข้เลือดออก	9,183	18,159	36,187	8,601	2,392	2,657	-85.4
มือ เท้า ปาก	5,512	1,153	5,003	21,642	12,440	3,540	203.9
ไข้หวัดใหญ่	99,365	4,957	8,293	10,987	5,687	2,242	-54.8
บิด	679	573	586	396	422	295	-48.5
หัด	746	146	194	126	104	59	-59.6
ฉีหนู	269	334	526	512	227	241	-27.8
ไข้สมองอักเสบ	275	190	266	177	244	144	-24.2
อหิวาตกโรค	0	1	2	2	0	1	0
ไข้กาฬหลังแอ่น	5	3	2	2	2	3	0
พิษสุนัขบ้า	0	2	1	0	0	2	0
รวม	193,583	54,948	86,449	96,480	66,935	37,128	-32.4
อัตราต่อประชากรแสนคน	285.6	82.9	130.4	145.5	100.7	55.8	

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 21 กรกฎาคม 2564

ที่มา: รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

สำหรับการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่มีแนวโน้มผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของประชาชนมากขึ้น จากข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตคนไทยของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2563 ถึงวันที่ 5 สิงหาคม 2564 มีผู้ตอบแบบประเมินกว่า 1.97 ล้านคนทั่วประเทศ และพบว่าประชาชนมีความเสี่ยงจะเกิดผลกระทบด้านสุขภาพจิตเพิ่มขึ้น ทั้งเสี่ยงภาวะเครียดสูง เสี่ยงซึมเศร้า และเสี่ยงฆ่าตัวตาย และพบมากในพื้นที่เกิดการระบาดมากหรือถูกล็อกดาวน์อย่างเข้มงวด ทั้งนี้ จากข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตคนไทยในเดือนกรกฎาคม 2564 พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินถึงร้อยละ 7.27 มีภาวะเสี่ยงซึมเศร้า ร้อยละ 5.60 มีความเครียดสูง และร้อยละ 3.38 เสี่ยงฆ่าตัวตาย โดยจังหวัดที่เกิดการระบาดรุนแรงหรือถูกล็อกดาวน์อย่างเข้มงวดถือเป็นพื้นที่ที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพฯ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร เนื่องจากมีผู้ตอบแบบประเมินสุขภาพจิตถึงร้อยละ 34.42

แผนภาพ 10 แนวโน้มปัญหาสุขภาพจิตคนไทยภาพรวมทั่วประเทศ

ที่มา: ระบบรายงานการประเมินสุขภาพจิตคนไทย กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ตาราง 7 จำนวนและสัดส่วนของผู้ที่เสี่ยงเกิดผลกระทบด้านสุขภาพจิต ภาพรวมทั่วประเทศ จำแนกตามกลุ่มผู้ประเมิน

กลุ่มรายงาน	เครียดสูง	ร้อยละ	เสี่ยงซึมเศร้า	ร้อยละ	เสี่ยงฆ่าตัวตาย	ร้อยละ	มีภาวะหมดไฟ	ร้อยละ	มีอย่างน้อย 1 ความเสี่ยง	ร้อยละ	จำนวนผู้ตอบแบบประเมิน	ร้อยละ
ประชาชนทั่วไป	2,345	6.92	2,901	8.56	1,524	4.49	735	2.17	3,534	10.42	33,909	33.11
กลุ่มติดเชื้	396	4.41	691	7.69	181	2.02	179	1.99	868	9.66	8,981	8.77
กลุ่มถูกกักตัวที่บ้าน	399	7.50	469	8.81	240	4.51	144	2.71	585	10.99	5,323	5.20
ญาติของกลุ่มเสี่ยง/ญาติกลุ่มติดเชื้/ญาติกลุ่มกักกัน	104	5.60	129	6.95	62	3.34	50	2.69	162	8.72	1,857	1.81
กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์	723	7.41	916	9.39	256	2.62	1,251	12.82	1,630	16.70	9,758	9.53
กลุ่ม อสม.	239	2.11	390	3.45	123	1.09	292	2.58	610	5.39	11,315	11.05
ดกงาน/รายได้น้อย/ธุรกิจประสบปัญหา	784	20.79	955	25.32	549	14.56	363	9.63	1,105	29.30	3,771	3.68
กลุ่มปัญหาสุขภาพจิตเดิม สุรา ยาเสพติด	192	14.52	247	18.68	186	14.07	68	5.14	271	20.50	1,322	1.29
ผู้สูงอายุ	56	0.33	80	0.46	22	0.13	-	0.00	119	0.69	17,206	16.80
ผู้พิการทางกาย	10	2.13	22	4.69	14	2.99	5	1.07	23	4.90	469	0.46
ครอบครัวมีผู้พึ่งพิง	423	8.16	559	10.79	276	5.33	163	3.15	703	13.57	5,181	5.06
ผู้ป่วยเรื้อรัง	48	1.53	66	2.11	28	0.89	20	0.64	82	2.62	3,129	3.05
ผู้สัมผัสเสี่ยงสูง	16	7.84	19	9.31	6	2.94	9	4.41	24	11.76	204	0.20
รวม	5,735	5.60	7,444	7.27	3,467	3.38	3,279	3.20	9,716	9.49	102,425	100.00

หมายเหตุ: ข้อมูลเฉพาะเดือนกรกฎาคม 2564

ที่มา: ระบบรายงานการประเมินสุขภาพจิตคนไทย กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

มีภาวะเสี่ยงซึมเศร้า ร้อยละ 28.50 มีภาวะเครียดสูง และร้อยละ 18.04 เสี่ยงฆ่าตัวตาย และเมื่อจำแนกตามกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า เกือบทุกกลุ่มมีความเสี่ยงเกิดผลกระทบด้านสุขภาพจิตค่อนข้างสูง โดยเฉพาะกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพจิตเดิม กลุ่มผู้ดกงาน/รายได้น้อย/ธุรกิจประสบปัญหา ครอบครัวที่มีผู้พึ่งพิง กลุ่มที่กักตัวอยู่ที่บ้าน และบุคลากรทางการแพทย์

ตาราง 8 จำนวนและสัดส่วนของผู้ที่เสี่ยงเกิดผลกระทบด้านสุขภาพจิต ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กลุ่มรายงาน	เครียดสูง	ร้อยละ	เสี่ยงซึมเศร้า	ร้อยละ	เสี่ยงฆ่าตัวตาย	ร้อยละ	มีภาวะหมดไฟ	ร้อยละ	มีอย่างน้อย	ร้อยละ	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
ประชาชนทั่วไป	845	33.22	992	38.99	539	21.19	351	13.80	1,219	47.92	2,544	39.23
กลุ่มติดเชื้	85	7.81	124	11.39	42	3.86	30	2.75	159	14.60	1,089	16.79
กลุ่มถูกกักตัวที่บ้าน	181	33.21	203	37.25	117	21.47	81	14.86	240	44.04	545	8.40
ญาติของกลุ่มเสี่ยง/ญาติกลุ่มติดเชื้/ ญาติกลุ่มกักกัน	59	32.78	68	37.78	32	17.78	31	17.22	78	43.33	180	2.78
กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์	84	18.50	107	23.57	29	6.39	134	29.52	166	36.56	454	7.00
กลุ่ม อสม.	18	6.10	30	10.17	4	1.36	19	6.44	37	12.54	295	4.55
ตงาน/รายได้น้อย/ธุรกิจประสบปัญหา	300	50.00	370	61.67	226	37.67	151	25.17	417	69.50	600	9.25
กลุ่มปัญหาสุขภาพจิตเดิม สุรา ยาเสพติด	75	70.09	84	78.50	68	63.55	37	34.58	89	83.18	107	1.65
ผู้สูงอายุ	8	8.60	9	9.68	1	1.08	-	0.00	14	15.05	93	1.43
ผู้พิการทางกาย	2	33.33	2	33.33	1	16.67	-	0.00	2	33.33	6	0.09
ครอบครัวมีผู้พึ่งพิง	170	32.82	221	42.66	100	19.31	80	15.44	266	51.35	518	7.99
ผู้ป่วยเรื้อรัง	18	45.00	19	47.50	9	22.50	8	20.00	24	60.00	40	0.62
ผู้สัมผัสเสี่ยงสูง	3	21.43	3	21.43	2	14.29	1	7.14	4	28.57	14	0.22
รวม	1,848	28.50	2,232	34.42	1,170	18.04	923	14.23	2,715	41.87	6,485	100.00

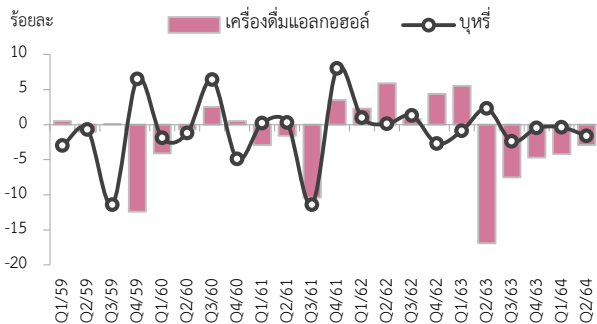
หมายเหตุ: ข้อมูลเฉพาะเดือนกรกฎาคม 2564 ในพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร
ที่มา: ระบบรายงานการประเมินสุขภาพจิตคนไทย กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ทั้งนี้ ประชาชนที่มีความเครียดและวิตกกังวลหรือมีความเสี่ยงด้านสุขภาพจิตสามารถขอคำปรึกษาได้หลายช่องทาง ได้แก่ สายด่วนสุขภาพจิต 1323 หรือ LINE@1323FORTHAI ผู้ที่รู้สึกว่าตนเองมีความเครียดมากและเสี่ยงจะเกิดผลกระทบด้านสุขภาพจิตควรประเมินสุขภาพจิตของตนเองอย่างสม่ำเสมอผ่านแพลตฟอร์ม Mental Health Check In ของกรมสุขภาพจิตเพื่อให้ทราบว่ากำลังมีความเสี่ยงต่อปัญหาความเครียด ซึมเศร้า หรือฆ่าตัวตาย ในระดับใด เพื่อเข้าสู่ระบบการดูแลรักษาด้านสุขภาพจิตได้อย่างรวดเร็วและทันท่วงที นอกจากนี้ ยังมีช่องทางอื่น ๆ อาทิ สายด่วนศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สายด่วนซึมเศร้า เราใส่ใจ 081-932-0000 หรือ Facebook Fanpage : Depress We Care ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และศูนย์สุขภาพจิตของคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 02-218-1171, 02-218-0336 นอกจากนี้ การวางแผนจัดการความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ความรัก ความสามัคคี และการดูแลเอาใจใส่ของครอบครัวและชุมชนถือเป็นพลังสำคัญที่จะช่วยให้ทุกคนสามารถผ่านพ้นวิกฤตในครั้งนี้ไปได้

4. การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรืลดลง แต่ยังคงเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมักมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยร่วมสำคัญ และกลุ่มแรงงานยังมีปริมาณการสูบบุหรืต่อวันค่อนข้างสูง

แผนภาพ 11 การเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือน
หมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื มูลค่าที่แท้จริง (%YoY)

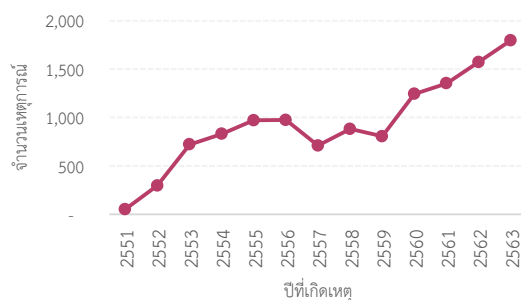
ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ไตรมาสสอง ปี 2564 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรืลดลงร้อยละ 2.4 โดยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงร้อยละ 2.9 และการบริโภคบุหรืลดลงร้อยละ 1.6

แม้การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรืจะมีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงเฝ้าระวัง

1. ความรุนแรงในครอบครัวจากการดื่มแอลกอฮอล์ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มักจะเป็นปัจจัยร่วมสำคัญที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะช่วง COVID-19 ที่ทุกคนต้องใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ที่บ้าน หลังการดื่มฤทธิ์ของแอลกอฮอล์มักจะทำให้ผู้ดื่มขาดการยั้งคิดและมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น การใช้คำพูดกล่าวหา ตำหนิ นำไปสู่การทะเลาะกันรุนแรง หรือทำร้ายร่างกายบุคคลในครอบครัว จากข้อมูลสถิติจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งร้อยละ 43 มีสาเหตุมาจากการเมาสุรา/ยาเสพติด และเมื่อพิจารณาตามประเภทความรุนแรงพบว่ากว่าร้อยละ 55 เป็นความรุนแรงทางร่างกายและประมาณร้อยละ 34 เป็นความรุนแรงทางจิตใจ สอดคล้องกับสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ปี 2563

แผนภาพ 12 จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวทั้งที่เป็นคดีและไม่เป็นคดี

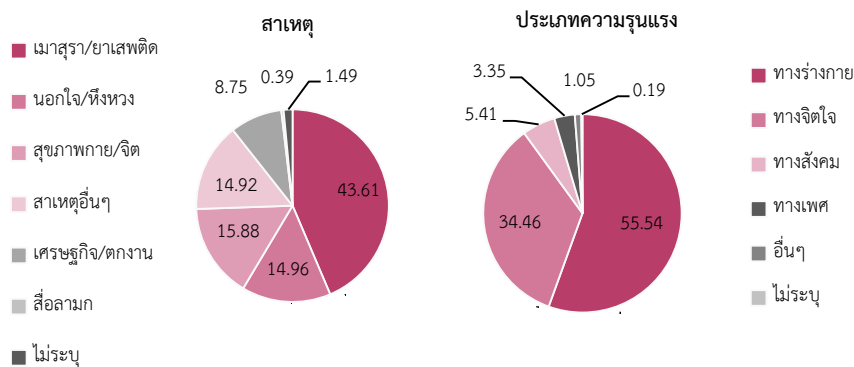

ที่มา: ระบบข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ที่พบว่าความเข้มแข็งของครอบครัวในด้านสัมพันธภาพ โดยเฉพาะเรื่อง การแสดงความรักและเอาใจใส่ระหว่างกัน และเรื่องการสื่อสารระหว่างกัน อย่างมีคุณภาพมีค่าเฉลี่ยความเข้มแข็งของครอบครัวที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ขณะที่ ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2564 เกิดเหตุความรุนแรง ในครอบครัวทั้งสิ้น 866 เหตุการณ์ โดยกว่าร้อยละ 45 มีสาเหตุมาจากการเมาสุรา/ยาเสพติด เมื่อพิจารณาตามประเภทความรุนแรงพบว่า ร้อยละ 52 เป็นความรุนแรงทางร่างกาย และประมาณร้อยละ 37 เป็น ความรุนแรงทางจิตใจ ทั้งนี้ กว่าร้อยละ 70 ของเหตุการณ์ความรุนแรง เกิดที่บ้านตนเอง

แผนภาพ 13 ร้อยละของเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว จำแนกตามสาเหตุ และประเภทความรุนแรง ปี 2563

ที่มา: ระบบข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

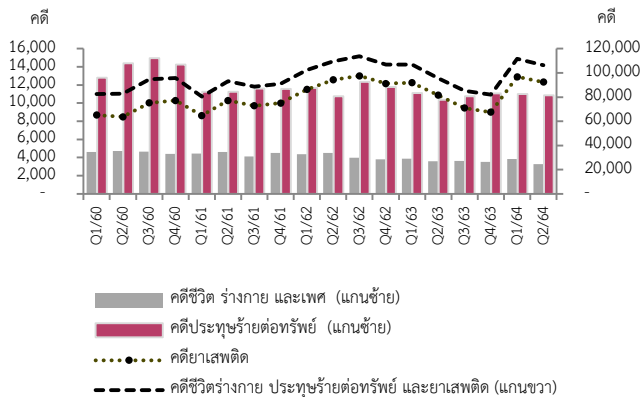
2. ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันในกลุ่มแรงงานยังสูง จากผลการสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคยาสูบของกลุ่มผู้ใช้แรงงานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลช่วงเดือน เมษายน 2564 โดยศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบร่วมกับสวนดุสิตโพล และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พบว่า การบริโภคบุหรี่ลดลงเมื่อเทียบกับช่วงเวลาการระบาดในปี 2563 จากรายได้ที่ลดลงและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น แต่ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันยังอยู่ในระดับสูงที่ 6-10 มวน ซึ่งนอกจากจะเป็นสาเหตุให้เสียชีวิตแล้ว การสูบบุหรี่ในช่วงโควิดระบาดยังทำให้เกิดความเสี่ยงทั้งติดเชื้อและแพร่กระจายเชื้อโรคมากขึ้น รวมทั้งยังทำให้ประสิทธิภาพของวัคซีนได้ผลน้อยลง

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตระหนักถึงโทษและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ทั้งต่อตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะการด้อยประสิทธิภาพของวัคซีนในการป้องกันการแพร่ระบาด COVID-19 รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ความรู้หรือจัดทำสื่อแนะนำการดูแลสุขภาพจิตให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มเพื่อให้สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขภายใต้สถานการณ์ความตึงเครียดจากการแพร่ระบาดของ COVID-19

5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นทั้งจากคดียาเสพติดและคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ขณะที่สถานการณ์การค้ำมนุษย์ของไทย ถูกปรับลดให้อยู่ระดับ Tier 2 Watch List ประเทศที่ต้องถูกจับตามอง

แผนภาพ 14 จำนวนคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ ชีวิตร่างกาย และเพศ และคดียาเสพติด รายไตรมาส ปี 2560-2564

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 13 กรกฎาคม 2564)

ไตรมาสสองปี 2564 คดีอาญารวมมีการรับแจ้ง 106,476 คดี เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2563 ร้อยละ 11.5 เป็นการรับแจ้งคดียาเสพติด 92,354 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.3 และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ รับแจ้ง 10,848 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 ขณะที่คดีชีวิต ร่างกายและเพศรับแจ้ง 3,274 คดี ลดลงร้อยละ 8.9

ตาราง 9 คดีอาญาประเภทชีวิต ร่างกายและเพศ ประทุษร้ายต่อทรัพย์ ยาเสพติด ปี 2562-2564

ประเภทคดี	2562				2563				2564	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
ชีวิต ร่างกาย และเพศ (คดี)	4,353	4,498	3,989	3,800	3,882	3,592	3,616	3,514	3,832	3,274
%YoY	-2.1	-2.6	-3.5	-15.6	-10.8	-20.1	-9.4	-7.5	-1.3	-8.9
ประทุษร้ายต่อทรัพย์ (คดี)	11,684	10,757	12,341	11,767	11,104	10,380	10,764	11,064	10,997	10,848
%YoY	3.7	-4.5	6.4	1.6	-5.0	-3.5	-12.8	-6.0	-1.0	4.5
ยาเสพติด (คดี)	86,291	94,196	97,520	91,230	91,899	81,522	70,901	67,494	96,802	92,354
%YoY	33.4	22.1	34.0	21.6	6.5	-13.5	-27.3	-26.0	5.3	13.3
อาญารวม (คดี)	102,328	109,451	113,850	106,797	106,885	95,494	85,281	82,072	111,631	106,476
%YoY	27.2	17.6	28.6	17.2	4.5	-12.8	-25.1	-23.2	4.4	11.5

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 13 กรกฎาคม 2564)

มีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ดังนี้

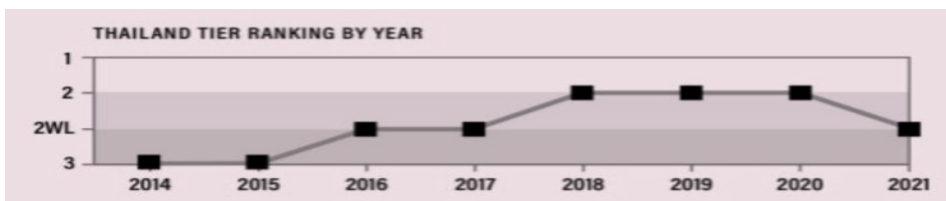
1. การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) เผยแพร่รายงานสถานการณ์ยาเสพติดในเอเชียพบว่า กลุ่มค้ายาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปรับตัวต่อสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 โดยเพิ่มการผลิตและส่งออกยาเสพติดแบบสังเคราะห์ประเภท ‘ยาบ้า’ ออกสู่ตลาดมากขึ้น ซึ่งการผลิตและลักลอบขนส่งยาเสพติดส่วนใหญ่มาจากประเทศแถบกลุ่มน้ำโขงตอนล่างรวมทั้งประเทศไทย โดยถูกใช้เป็นศูนย์กลางกระจายและส่งออกยาเสพติดไปต่างประเทศ เพราะไทยมีพื้นที่เชื่อมต่อกับแหล่งผลิตยาเสพติด อีกทั้งมีช่องทางการส่งออกที่สะดวกหลายช่องทาง จากข้อมูลการจับกุมในช่วงปี 2563 ถึงปัจจุบัน

สามารถจับกุมยาบ้าได้ 344 ล้านเม็ด ไอซ์ประมาณ 20 ตัน เฮโรอีน 2.7 ตัน และยังมีแนวโน้มการจับกุมเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่การสกัดจับยาเสพติดที่พบทางท่าอากาศยานและท่าเรือพบว่า มีการจับกุมรวม 84 ครั้ง ได้แก่ ยึดไอซ์ได้ 72 กิโลกรัม ยาบ้าเกือบ 40,000 เม็ด เฮโรอีน 285 กิโลกรัม ขณะที่ใน 7 ประเทศปลายทาง ได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย ฮ่องกง ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ มีการจับกุมยาเสพติดมาจากประเทศไทย 21 คดี ยึดไอซ์รวมกว่า 1.2 ตัน เฮโรอีน 23 กิโลกรัม กัญชา 392 กิโลกรัม ซึ่งต้องเร่งรัดการป้องกันและปราบปรามให้เข้มงวดมากขึ้น

2. **การเฝ้าระวังการเล่นการพนัน** โดยในช่วงการแข่งขันฟุตบอลชิงแชมป์แห่งชาติยุโรป “ยูโร 2020” ช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2564 กลุ่มนายทุนและเครือข่ายการพนันได้เข้ามาชักจูงให้เล่นพนันทายผลการแข่งขันฟุตบอล ซึ่งมีเด็กและเยาวชนเข้ามาเล่นพนันเป็นจำนวนมาก ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจได้ทำการศึกษาในปี 2560 พบว่าคนไทยกว่า 30 ล้านคนติดการพนันออนไลน์และออฟไลน์ โดยมี 700,000 คน เป็นนักพนันหน้าใหม่ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า ช่วงมหกรรมฟุตบอล “ยูโร 2016” คนไทยเล่นพนันทายผลฟุตบอล 2.4 ล้านคน วงเงินพนัน 1.4 แสนล้านบาท เยาวชนเริ่มเล่นพนันทายผลฟุตบอลต่อเนื่องสูงถึงร้อยละ 82.6 สูงกว่าการเริ่มต้นจากการเล่นพนันประเภทอื่น โดยร้อยละ 16.8 ยอมรับว่าเล่นการพนันทายผลฟุตบอลยูโร ในจำนวนนี้เกือบร้อยละ 10 เป็นกลุ่มที่ตั้งใจจะไม่เล่นพนันแต่ถูกเพื่อนชักจูงหรือบรรยาอากาศพาไป ขณะที่ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ระบุสถิติของเงินสะพัดในช่วงการแข่งขันฟุตบอลยูโร 2016 เป็นเงิน 57,800 ล้านบาทและคาดการณ์ว่า “ยูโร 2020” จะมีเม็ดเงินสะพัดหลายหมื่นล้านบาท สะท้อนให้เห็นว่าการกระทำผิดเกี่ยวกับการพนันยังเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเข้มงวดในการแก้ปัญหาโดยเฉพาะการพนันออนไลน์ โดยในเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2564 สามารถจับคดีสำคัญ 17 คดี เป็นเครือข่ายการพนันออนไลน์รายใหญ่ที่มีเงินทุนเวียนมหาศาลนับพันล้านบาท อาทิ เครือข่าย MGMM99 มีเงินทุนเวียนกว่า 1,200 ล้านบาท และเครือข่าย www.UFABET.COM เงินทุนเวียนมากกว่า 200 ล้านบาทต่อเดือน

3. **สถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทย** จากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี ค.ศ. 2021 ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ลดระดับประเทศไทยให้อยู่ระดับ Tier 2 Watch List ประเทศที่ต้องถูกจับตามอง ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน อาทิ บรูไน กัมพูชา และเวียดนาม ด้วยเหตุผลที่รัฐบาลไม่ได้แสดงความพยายามที่เพิ่มขึ้น

แผนภาพ 15 การจัดอันดับการค้ามนุษย์ของประเทศไทย ตามรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปี ค.ศ. 2021

ที่มา: รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking In Persons Report 2021) กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยและทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับการต่อต้านการค้ามนุษย์อย่างจริงจังเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองดูแลและป้องกันไม่ให้ชาวไทยชาวต่างชาติ รวมถึงแรงงานต่างด้าวในไทยตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชนและหลักมนุษยธรรม ร่วมมือกับหุ้นส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของไทย

ด้านการดำเนินคดี

1. การปรับปรุงขีดความสามารถของการบังคับใช้กฎหมายในการดำเนินคดีเชิงรุกและตัดสินลงโทษผู้ลักลอบค้าแรงงานและระบุดำเนินการค้ามนุษย์ รวมถึงการสรุปแนวทางสำหรับมาตรา 6/1 ของกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์
2. การสอบสวนเชิงรุกและดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหาว่าสมรู้ร่วมคิดในการอำนวยความสะดวกด้านการค้ามนุษย์ และตัดสินลงโทษและลงโทษผู้ที่พบว่ามีพฤติกรรมผิดด้วยโทษที่เหมาะสม

ด้านการคุ้มครอง ตรวจสอบให้แน่ใจว่าทีมสหสาขาวิชาชีพ (MDTs)

1. เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรมและมีประสบการณ์เพียงพอในการทำงานเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการระบุดำเนินการ
2. การเพิ่มความสามารถของเหยื่อ โดยเฉพาะที่เป็นผู้ใหญ่ในการเคลื่อนย้ายเข้าและออกจากที่พักพิงอย่างอิสระ และเข้าถึงอุปกรณ์สื่อสาร และประเมินตำแหน่งที่พักพิงเป็นระยะเพื่อที่เหยื่อต้องอยู่ในที่ที่ปลอดภัยและมีความจำเป็น
3. เจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ตอบสนองต่อคดีการค้ามนุษย์ รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยปราบปรามการค้ามนุษย์ของตำรวจในการช่วยเหลืออาชญากรในพื้นที่ที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอบสวนการค้ามนุษย์
4. การขยายระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ต้องระบุตัวผู้ที่อาจเป็นเหยื่ออย่างเป็นทางการ เพื่อให้เหยื่อมีเวลาใช้บริการ และเล่าประสบการณ์ต่อเจ้าหน้าที่
5. สถานที่คุ้มครองของรัฐบาล/NGO ดำเนินการจัดหาการดูแลที่เป็นรายบุคคลและให้ข้อมูลบาดแผลทางใจอย่างเพียงพอ
6. การเพิ่มการประสานงานของรัฐบาล มีการตรวจสอบการละเมิดแรงงานและการร้องเรียนของแรงงานข้ามชาติที่มีตัวชี้ของการบังคับใช้แรงงาน ได้รับการสอบสวนการค้ามนุษย์ การจัดทำขั้นตอนมาตรฐานสำหรับเจ้าหน้าที่แรงงาน
7. การพิจารณาทางเลือกทางกฎหมายให้เหยื่อชาวต่างชาติในสถานคุ้มครองฯ
8. การห้ามระบุตัวตนอย่างเป็นทางการของเหยื่อและการเข้าถึงบริการต่าง ๆ โดยขึ้นอยู่กับความเต็มใจ
9. การดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าเหยื่อได้รับการเตรียมการอย่างเพียงพอสำหรับกระบวนการศาล

ด้านการป้องกัน

1. การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาวิธีการที่เน้นเหยื่อเป็นศูนย์กลางและข้อมูลที่กระชับกระเทือนจิตใจ
2. การบังคับใช้การจ่ายค่าจ้างเป็นประจำ ข้อกำหนดที่นายจ้างต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการจัดหางานสำหรับแรงงานข้ามชาติ และสิทธิของลูกจ้างในการคงไว้ซึ่งข้อมูลประจำตัวและเอกสารทางการเงินของตนเอง
3. การเพิ่มความพยายามเพื่อให้แน่ใจว่านายจ้างจัดหาสำเนาสัญญาจ้างงานในภาษาที่พวกเขาเข้าใจ
4. การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อและสนับสนุนการรายงานอาชญากรรมการค้ามนุษย์โดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกฟ้องร้องโดยนายจ้าง

ที่มา: รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี ค.ศ. 2021 ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

เพื่อจัดการการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงานในทุกรูปแบบให้หมดสิ้นไป ประเทศไทยได้มีผลการดำเนินการที่สำคัญใน 3 ด้าน ดังนี้

ด้านการดำเนินคดี	ด้านการคุ้มครอง	ด้านการป้องกัน
- การดำเนินคดี มีประสิทธิภาพมากขึ้นและใช้เวลาอันน้อยลง โดยการพิจารณาพิพากษาว่าร้อยละ 90 เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา 1 ปี การลงโทษผู้กระทำความผิดมีอัตราโทษที่สูงขึ้น โดยมีจำนวนผู้ได้รับโทษจำคุก 5 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 67 ของผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษจำคุกทั้งหมด มีการให้ความสำคัญกับการดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิด และการปราบปรามการค้ามนุษย์ในรูปแบบใหม่ทางออนไลน์ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงสถานการณ์ COVID-19	- การคุ้มครองดูแลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ยังคงยึดหลักการให้ผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง (Victim-centered Approach) และคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจ (Trauma-informed Care) โดยบูรณาการความร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการจัดการและคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหาย - การบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ มีการขยายเวลาอนุญาตให้สามารถอยู่ในราชอาณาจักรและทำงานได้จนถึงวันที่ 31 มีนาคม 2565 จำนวน 240,572 คน แรงงานได้รับการคุ้มครอง/ได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย และลดความเสี่ยงตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์	- การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับมาตรฐานการดูแลแรงงาน เช่น การยกระดับมาตรฐานที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกในเรือประมง และการอำนวยความสะดวกการออกหนังสือคนประจำเรือ - การฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และการสร้างความตระหนักรู้ในกลุ่มเสี่ยงถูกแสวงหาประโยชน์เพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง - การอำนวยความสะดวกการออกหนังสือคนประจำเรือ

ทั้งนี้ Trafficking Victims Protection Act: TVPA (TVPA) กำหนดว่าประเทศที่ถูกจัดอยู่ในระดับ Tier 2 Watch List ประเทศที่ต้องถูกจับตามอง หากอยู่ในระดับนี้ติดต่อกันเป็นเวลา 2 ปีถัดไปอาจถูกปรับลดลงสู่ระดับ Tier 3 โดยอัตโนมัติ เว้นแต่จะสามารถแสดงหลักฐานได้ว่าในรอบปีที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาที่สำคัญที่สมควรได้รับการปรับระดับขึ้นจาก Tier 2 Watch list ให้เป็น Tier 2 หรือ Tier 1 หรือมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะได้รับยกเว้นจากการถูกปรับลดระดับโดยอัตโนมัติ ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไป รัฐบาลไทยต้องเร่งติดตามผลการดำเนินงานและกำหนดแนวทางดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ตามข้อเสนอแนะรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี 2564 (TIP Report 2021) พร้อมทั้งแสดงแผนงานที่จะใช้ความพยายามเพิ่มขึ้นในการต่อต้านการค้ามนุษย์และได้มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอที่จะบูรณาการแผนงานการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ครอบคลุมทุกมิติ โดยใช้กลไกการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานเกี่ยวข้องแก้ปัญหาการค้ามนุษย์อย่างเป็นระบบ รวดเร็วทันเหตุการณ์ และเป็นเอกภาพในทิศทางเดียวกัน

ประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การลดระดับประเทศไทยให้อยู่ระดับ Tier 2 Watch List ประเทศที่ต้องถูกจับตามอง

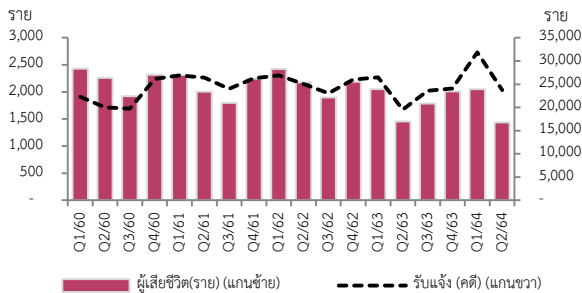
1. รัฐบาลไทยดำเนินการตรวจสอบการค้ามนุษย์ ดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัย และตัดสินลงโทษผู้ค้ามนุษย์ในปี ค.ศ. 2020 น้อยลงกว่าปีก่อนอย่างชัดเจน
2. การระบุเหยื่อจากการค้าแรงงานในจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับขอบเขตของปัญหา เจ้าหน้าที่มักขาดความเข้าใจเรื่องการค้าแรงงาน และรัฐบาลขาดขั้นตอนมาตรฐานให้กับเจ้าหน้าที่ตรวจแรงงานในการส่งต่อคดีที่มีมูลเหตุไปยังหน่วยงานทางกฎหมาย
3. ทางกรไทยไม่มีการรายงานการวินิจฉัยว่ามีเหยื่อในการค้าแรงงานอันเป็นผลจากการตรวจสอบเรือประมงที่ทำเรือต่าง ๆ
4. การทุจริต/คอร์รัปชันและการสมรู้ร่วมคิดของเจ้าพนักงานยังเป็นอุปสรรคในการต่อต้านการค้ามนุษย์
5. กฎหมายแรงงานขัดขวางไม่ให้แรงงานข้ามชาติจัดตั้งสหภาพแรงงานซึ่งอาจทำให้เกิดการแสวงประโยชน์ต่อไปเรื่อย ๆ
6. กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญาของประเทศไทยยังคงอนุญาตให้บริษัทต่าง ๆ ดำเนินคดีอาญากับผู้ที่อาจตกเป็นเหยื่อและผู้ให้ความช่วยเหลือเหยื่อ รวมถึงการฟ้องร้องเชิงกลยุทธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณะชน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ให้ความช่วยเหลือเหยื่อต้องเผชิญกับการคุกคามทางกฎหมายเป็นเวลานาน
7. แรงงานในภาคการแปรรูปอาหารทะเลและการประมงต้องเผชิญกับการถูกบังคับให้ทำงานล่วงเวลามากขึ้น จากผลความต้องการสะสมอาหารทะเลที่เพิ่มขึ้นในช่วงข้อโรคระบาด เช่นเดียวกับสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย โดยเจ้าของเรือ นายหน้า และหัวหน้าลูกเรือ กำหนดให้แรงงานชายและเด็กชาย ชาวไทย พม่า กัมพูชา เวียดนาม และอินโดนีเซีย เป็นแรงงานบังคับบนเรือประมงทั้งของไทยและของชาวต่างประเทศ

ที่มา: รายงานการติดตามและการดำเนินงานต่อต้านการค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons Report: TIP) ปี ค.ศ. 2021 กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

6. ความปลอดภัยในการสัญจรทางถนน

การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.5 แต่จำนวนผู้เสียชีวิตลดลงร้อยละ 1.3 อย่างไรก็ตาม ยังต้องให้ความสำคัญกับการลดอุบัติเหตุในกลุ่มคนเดินเท้าและคนข้ามถนนที่มีโอกาสได้รับอันตรายจากการสัญจรทางถนน โดยให้ความสำคัญกับมาตรการจัดการความเร็ว การออกแบบและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อคนเดินเท้า รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด อาทิ การหยุดรถคนข้ามทางม้าลาย ให้สิทธิคนเดินถนนเป็นหลัก

แผนภาพ 16 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก จำนวนผู้เสียชีวิต ปี 2560-2564

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 6 กรกฎาคม 2564)

ไตรมาสสอง ปี 2564 มีการรับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกจำนวน 23,744 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.5 จากไตรมาสเดียวกันของปี 2563 ผู้เสียชีวิต 1,437 ราย ลดลงร้อยละ 1.3 และผู้บาดเจ็บ 13,921 ราย ลดลงร้อยละ 22.1 ซึ่งสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกิดจากบุคคล ได้แก่ การขับรุดตดหน้ากระชั้นชิดร้อยละ 23 และการขับรุดเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดร้อยละ 21.5

ตาราง 10 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจร จำนวนผู้เสียชีวิต รายไตรมาส ปี 2562-2564

ประเภทคดี	2562				2563				2564	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
รับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุ (คดี)	26,923	25,055	23,007	26,035	26,460	19,546	23,563	24,039	31,842	23,744
%YoY	0.1	-5.1	-4.1	-0.8	-1.7	-22.0	2.4	7.7	20.3	21.5
ผู้เสียชีวิต (ราย)	2,422	2,177	1,899	2,187	2,054	1,456	1,784	2,009	2,053	1,437
%YoY	4.8	8.7	5.6	-2.8	-15.2	-33.1	-6.1	-8.1	.05	-1.3

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 6 กรกฎาคม 2564)

ทั้งนี้ จากสภาพถนนและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีของยานพาหนะที่ขับเคลื่อนด้วยความเร็วสูง ส่งผลกระทบให้กับคนเดินเท้าและคนข้ามถนนมีโอกาสได้รับอุบัติเหตุสูง องค์การอนามัยโลกยืนยันว่าในแต่ละปี ประชากรโลกราว 1.35 ล้านคนเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน และอีก 20-50 ล้านคนได้รับบาดเจ็บหรือพิการ จากอุบัติเหตุ นั้น มากกว่าร้อยละ 50 ของผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนอยู่ในกลุ่มผู้ใช้รถใช้ถนน ได้แก่ คนเดินเท้า ผู้ขับขี่รถจักรยาน หรือผู้ขับขี่และโดยสารรถจักรยานยนต์ จากข้อมูลอุบัติเหตุจราจรทางบก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คนเดินเท้าทั่วประเทศประสบอุบัติเหตุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2558-2560 มีการรับแจ้งคดีคนเดินเท้าประสบอุบัติเหตุ 7,271 คดีหรือเฉลี่ยปีละ 2,423 คดี หรือวันละ 7 คดี และในปี 2561-2563 มีการรับแจ้งคดี 8,836 คดี หรือเฉลี่ยปีละ 2,945 คดี หรือวันละ 8 คดี ขณะที่ข้อมูลสถิติบริการ “ผู้ป่วยในทั่วประเทศ” ระหว่างปี 2558-2561 ระบุว่า กลุ่มคนเดินเท้าเสียชีวิตและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน 25,071 ราย หรือเฉลี่ย 6,267.75 รายต่อปี ซึ่งกลุ่มคนเดินเท้าส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.3 บาดเจ็บเพราะถูกรถจักรยานยนต์ชน

โดยเด็ก 0-9 ปี บาดเจ็บและเสียชีวิตมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มผู้ใหญ่วัย 45-59 ปี สาเหตุของอุบัติเหตุ ได้แก่ (1) พฤติกรรมผู้ขับขี่ ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร ไม่หยุดรถให้คนข้ามถนน (2) สภาพยานพาหนะ และ (3) ถนนและสิ่งแวดล้อม ไม่มีจุดข้ามถนนที่ปลอดภัย ทางเท้ามีสิ่งกีดขวาง ทั้งนี้ พบว่า หากรถยนต์ขับขี่ด้วยความเร็ว 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ผู้ประสบอุบัติเหตุจะมีความเสี่ยงเสียชีวิตสูงถึงร้อยละ 85

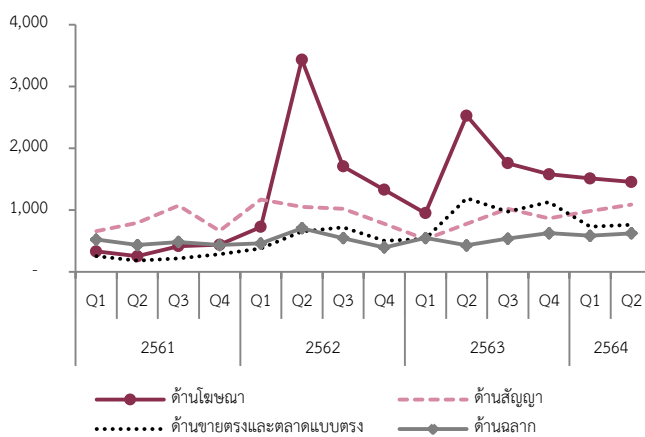
นอกจากการขับขี่ที่ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุกับคนเดินเท้าแล้ว ปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุคือการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานทางถนน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งการขาดมาตรการต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางเท้า และไม่ให้สิทธิคนเดินถนนเป็นหลักด้วยการหยุดจอดรถคนรอข้ามทางม้าลายและบ่อยครั้งที่เกิดอุบัติเหตุตรงตำแหน่งทางม้าลาย ทั้งนี้ ประเทศที่พัฒนาแล้วในทวีปยุโรปหรือสหรัฐอเมริกาผู้ใช้รถใช้ถนนตระหนักว่าหากเกิดอุบัติเหตุต้องรับผิดชอบชดเชยอย่างมหาศาลตามที่กฎหมายระบุไว้ ในส่วนของทวีปเอเชีย เช่น ประเทศญี่ปุ่น เกิดอุบัติเหตุทางถนนน้อยครั้ง ผู้คนเคารพกฎจราจรอย่างเคร่งครัด รถทุกคันไม่มีการฝ่าสัญญาณไฟ คนข้ามจะรอสัญญาณแม้นถนนไม่มีรถ ในส่วนของประเทศไทย ปัญหาเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายไม่เต็มประสิทธิภาพ ผู้ขับขี่และคนเดินเท้าไม่ปฏิบัติตามกฎวินัยจราจรที่ได้กำหนดสิทธิ-หน้าที่ บทกำหนดโทษของผู้ใช้รถใช้ถนนที่ได้กำหนดอย่างชัดเจน อาทิ ไม่หยุดรถให้คนข้ามตรงทางข้าม การจอดรถทับทางข้าม การฝ่าสัญญาณไฟทางข้ามกรณีที่มีสัญญาณไฟสำหรับคนข้ามถนน คนข้ามไม่ข้ามทางม้าลาย-สะพานลอยในระยะ 100 เมตร ทั้งนี้ หากผู้ใช้รถใช้ถนน คนเดินเท้า ต่างตระหนักและอยู่ในวินัยจราจรจะสามารถลดความสูญเสียได้

เพื่อสร้างความปลอดภัยทางถนนและลดการสูญเสียกลุ่มคนเดินเท้าไม่ให้เกิดอยู่ในภาวะเสี่ยงได้รับอันตรายจากการสัญจรทางถนนจำเป็นต้องมีมาตรการสำคัญในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ การจัดการความเร็ว การออกแบบและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การออกแบบถนนให้เอื้อต่อกลุ่มผู้เปราะบางทางถนน มาตรฐานความปลอดภัยยานพาหนะ การบังคับใช้กฎหมาย การมีชีวิตรอดหลังเกิดอุบัติเหตุ อาทิ เขตชุมชน/เมือง กำหนดให้รถยนต์ใช้ความเร็วไม่เกิน 30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง การสร้างทางเดินเท้าปลอดภัย การแก้ไขปัจจัยเสี่ยงจากสภาพถนน การติดตั้งไฟส่องสว่าง ผู้ขับรถยนต์และรถจักรยานยนต์ต้องมีความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของคนเดินเท้า

7. การคุ้มครองผู้บริโภค

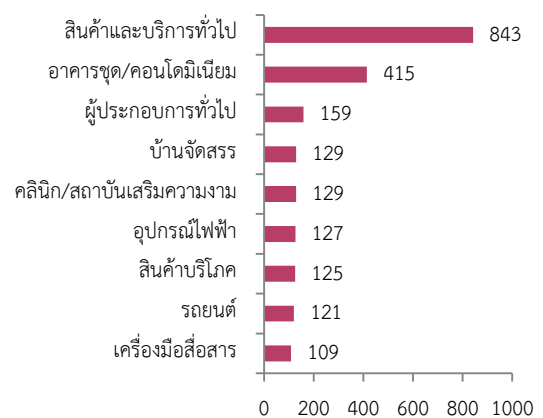
การร้องเรียนผ่านสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ในไตรมาสสอง ปี 2564 ลดลงร้อยละ 20.1 ขณะที่การร้องเรียนผ่านสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.7 รวมทั้งควรมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาอัตราค่าไฟของหอพัก ห้องเช่า หรืออะพาร์ตเมนต์อย่างจริงจัง โดยเฉพาะในช่วง COVID-19 ที่ต้องทำงานที่บ้าน

แผนภาพ 17 การรับเรื่องร้องเรียน จำแนกตามประเด็น รายไตรมาส

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

แผนภาพ 18 สินค้าและบริการที่มีการร้องเรียนสูงสุดในไตรมาสสอง ปี 2564 (หน่วย : ราย)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

การรับร้องเรียนสินค้าและบริการในไตรมาสสอง ปี 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) มีจำนวน 3,929 ราย ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 20.1 โดยด้านที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุดคือ ด้านโฆษณา รองลงมาเป็นด้านสัญญา ด้านขายตรงและตลาดแบบตรง และด้านฉลาก ตามลำดับ ทั้งนี้ สินค้าและบริการที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุดคือ สินค้าและบริการทั่วไป 843 ราย รองลงมาเป็นอาคารชุด/คอนโดมิเนียม 415 ราย ผู้ประกอบการทั่วไป 159 ราย บ้านจัดสรร 129 ราย คลินิก/สถาบันเสริมความงาม 129 ราย อุปกรณ์ไฟฟ้า 127 ราย สินค้าบริโภค 125 ราย รถยนต์ 121 ราย และเครื่องมือสื่อสาร 109 ราย เป็นต้น

ตาราง 11 การรับเรื่องร้องเรียนจำแนกตามประเด็น (ราย)

เรื่องร้องเรียน	2562				2563				2564	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
ด้านโฆษณา	726	3,432	1,705	1,328	949	2,525	1,758	1,578	1,511	1,455
%YoY	120.0	1,256.5	308.9	202.5	30.7	-26.4	3.1	18.8	59.2	-42.4
ด้านสัญญา	1,170	1,050	1,018	779	528	776	1,019	865	983	1,090
%YoY	77.3	32.1	-5.0	17.3	-54.9	-26.1	0.1	11.0	86.2	40.5
ด้านขายตรงและตลาดแบบตรง	377	651	721	503	534	1,189	975	1,130	731	762
%YoY	48.4	261.7	227.7	75.9	41.6	82.6	35.2	124.7	36.9	-35.9
ด้านฉลาก	459	706	545	395	547	429	537	625	585	622
%YoY	-12.1	63.0	13.1	-9.0	19.2	-39.2	-1.5	58.2	6.9	45.9
รวม	2,732	5,839	3,989	3,301	2,575	4,949	4,327	4,198	3,810	3,929
%YoY	55.7	251.5	82.1	64.8	-6.4	-15.8	7.5	39.7	48.9	-20.1

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

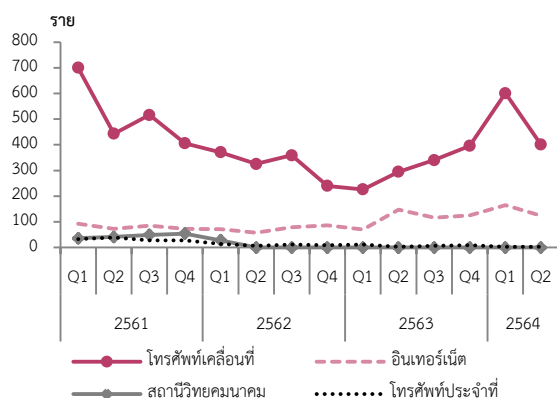
ตาราง 12 การแก้ไขปัญหาเรื่องร้องทุกข์ให้ผู้บริโภค (ราย)

การดำเนินการ	2563				2564	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
เจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	466	626	486	571	379	290
ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	322	293	236	333	412	241
เสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค	11	11	22	59	194	99
ส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดี	222	455	154	465	171	166
ศาลพิพากษาให้ชำระค่าเสียหาย	30	34	11	141	17	61
ดำเนินการบังคับตามคำพิพากษา	3	24	5	6	10	4
ดำเนินการตาม พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค	1	0	0	0	0	0
อื่นๆ (ยุติเรื่อง ถอนเรื่อง สิ้นสุดคดี)	8	135	15	26	11	33
รวม	1,063	1,578	929	1,601	1,194	894

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

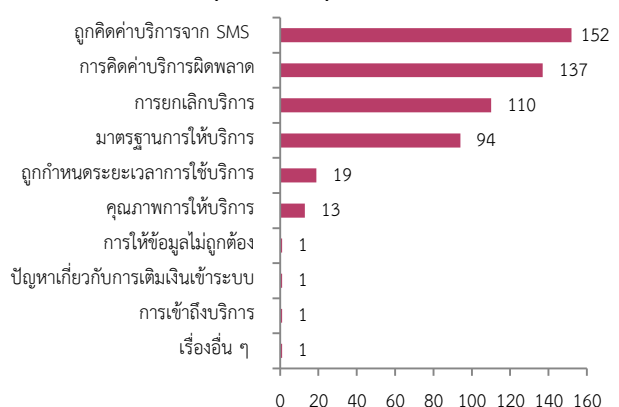
ขณะที่การร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคมของ กสทช. พบว่า ไตรมาสสอง ปี 2564 มีการร้องเรียนทั้งสิ้น 528 เรื่อง เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 18.7 โดยเป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่มากที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นถูกคิดค่าบริการจาก SMS 152 ราย การคิดค่าบริการผิดพลาด 137 ราย การยกเลิกบริการ 110 ราย และมาตรฐานและคุณภาพการให้บริการ 94 ราย เป็นต้น

แผนภาพ 19 การรับเรื่องร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม รายไตรมาส ปี 2561-2564

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

แผนภาพ 20 ประเด็นร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม ในไตรมาสสอง ปี 2564 (หน่วย : ราย)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

ตาราง 13 การรับเรื่องร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม (ราย)

ประเภทบริการ	2562				2563				2564	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
โทรศัพท์เคลื่อนที่	371	325	359	240	226	295	340	396	601	401
%YoY	-47.0	-26.6	-30.4	-40.9	-39.1	-9.2	-5.3	65.0	165.9	35.9
อินเทอร์เน็ต	71	58	79	86	70	147	116	125	165	124
%YoY	-22.8	-19.4	-7.1	19.4	-1.4	153.4	46.8	45.3	135.7	-15.6
สถานีวิทยุคมนาคม	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0
%YoY	-22.2	-100.0	-100.0	-100.0	-100.0	-	-	-	-	-
โทรศัพท์ประจำที่	14	7	11	9	11	3	7	9	3	3
%YoY	-56.3	-82.1	-60.7	-66.7	-21.4	-57.1	-36.4	0.0	-72.7	0.0
รวม	484	390	449	335	307	445	463	530	769	528
%YoY	-43.7	-34.5	-33.8	-40.1	-36.6	14.1	3.1	58.2	150.5	18.7

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

ปัญหาอัตราค่าไฟของหอพัก ห้องเช่า หรืออะพาร์ตเมนต์

ประเด็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ต้องให้ความสำคัญในช่วง COVID-19 คือ อัตราค่าไฟที่เรียกเก็บจากผู้เช่าหอพัก ห้องเช่า และอะพาร์ตเมนต์ ซึ่งมีการเรียกเก็บในอัตราเฉลี่ยสูงกว่าที่ผู้ให้เช่าจ่ายจริงให้กับผู้ให้บริการไฟฟ้า เนื่องจากหอพัก ห้องเช่า และอะพาร์ตเมนต์เหล่านี้ใช้ไฟฟ้าผ่านมิเตอร์รวม ทำให้การคำนวณค่าไฟฟ้าเป็นไปตามอัตราก้าวหน้าที่สูงขึ้นตามขั้นบันได รวมถึงมีการบวกค่าดูแลรักษาและค่าใช้จ่ายส่วนกลางต่าง ๆ เพิ่มเติมอีกด้วย หากพิจารณาสถิติการร้องเรียนผ่าน สคบ. จะพบว่า การร้องเรียนของที่อยู่อาศัยประเภทอะพาร์ตเมนต์ หอพัก ห้องเช่า บ้านเช่า ในประเด็นอัตราค่าน้ำประปา/ค่าไฟฟ้าสูงเกินจริง จะอยู่ในอันดับต้น ๆ เสมอ

นอกจากนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 ระลอกเดือนเมษายน 2564 ที่ทวีรุนแรงมากขึ้น ทำให้รัฐบาลต้องมีมาตรการงดออกจากบ้านและจำกัดการเดินทางที่เข้มงวดมากขึ้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวนมากจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเป็นการทำงานที่บ้าน ซึ่งส่งผลให้ปริมาณใช้ไฟฟ้าในที่อยู่อาศัยสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งผู้อาศัยหอพัก ห้องเช่า และอะพาร์ตเมนต์ เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบด้านค่าไฟฟ้ามากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านหรือคอนโดมิเนียมที่มีการแยกมิเตอร์ จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในปี 2563 พบว่า กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีผู้ที่อาศัยอยู่ในหอพัก ห้องเช่า ประมาณ 2.1 ล้านคน จากประชากร 17 ล้านคน

อย่างไรก็ตาม ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาเรื่อง ให้ธุรกิจการให้เช่าอาคารเพื่ออยู่อาศัยเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2562 ได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม 2563 มีข้อกำหนดเรื่องห้ามเก็บค่าน้ำค่าไฟเกินอัตราที่การไฟฟ้าและการประปาเรียกเก็บ แต่ยังพบว่าหอพัก ห้องเช่า และอะพาร์ตเมนต์ จำนวนมากที่ยังมีการเรียกเก็บค่าไฟฟ้าที่เกินกว่าที่กำหนดในอัตรา 6-9 บาท โดยหอพัก ห้องเช่า และอะพาร์ตเมนต์ส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทที่ 2 (กิจการขนาดเล็ก) และประเภทที่ 3 (กิจการขนาดกลาง) ซึ่งจ่ายค่าไฟฟ้าให้กับผู้ให้

บริการในอัตราเฉลี่ยอยู่ที่ 4 บาทต่อหน่วย⁸ กล่าวคือ ผู้ให้เช่าหอพักและอะพาร์ตเมนต์เหล่านี้มีการเรียกเก็บค่าไฟฟ้ากับผู้เช่าในอัตราสูงกว่าที่จ่ายจริงให้กับผู้ให้บริการไฟฟ้าถึง 2-3 เท่า

แผนภาพ 21 มาตรการลดค่าไฟฟ้าเพื่อบรรเทาผลกระทบ COVID-19
รอบเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2564

มาตรการ 1	บ้านอยู่อาศัยประเภท 1.1 ค่าไฟฟ้า 90 หน่วยแรก (รวมค่าบริการ) ฟรี
มาตรการ 2	บ้านอยู่อาศัยประเภท 1.2 และ 1.3 ใช้น้อยกว่าหรือเท่ากับหน่วยเดือนฐาน : ค่าไฟฟ้า = หน่วยตามที่ใช้จริง ใช้ไม่เกิน 500 หน่วย : ค่าไฟฟ้า = หน่วยเดือนฐาน ใช้มากกว่า 500 หน่วย แต่ไม่เกิน 1,000 หน่วย : ค่าไฟฟ้า = หน่วยเดือนฐาน + 50% ของหน่วยที่เกินเดือนฐาน ใช้เกิน 1,000 หน่วยขึ้นไป : ค่าไฟฟ้า = หน่วยเดือนฐาน + 70% ของหน่วยที่เกินเดือนฐาน
มาตรการ 3	กิจการขนาดเล็กประเภท 2.1 และ 2.2 ค่าไฟฟ้า 100 หน่วยแรก (รวมค่าบริการ) ฟรี
มาตรการ 4	ผู้ใช้ไฟฟ้าประเภท 3 4 5 6 และ 7 ยกเว้น Minimum Charge เดือน ก.ค. – ธ.ค. 2564

หมายเหตุ: ใช้เดือนกุมภาพันธ์ 2564 เป็นเดือนฐาน

ที่มา: การไฟฟ้าส่วนกลาง (ตามมติ ครม. วันที่ 13 กรกฎาคม 2564)

เกี่ยวข้องควรมีมาตรการกำกับดูแลการกำหนดอัตราค่าไฟฟ้าของหอพัก ห้องเช่า และอะพาร์ตเมนต์อย่างจริงจัง โดยอาจกำหนดให้ผู้ให้เช่าสามารถเรียกเก็บค่าไฟฟ้าได้ในอัตราที่ไม่เกินกว่าที่ผู้ให้เช่าจ่ายจริงให้กับผู้ให้บริการไฟฟ้า และแยกเก็บค่าส่วนกลางหรือค่าสาธารณูปโภคอื่น ๆ เพื่อไม่ให้เป็นภาระการคำนวณเพิ่มตามระดับการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะต้องมีการหารือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีข้อมูลกฎหมายที่บังคับใช้ได้จริง สามารถให้ความเป็นธรรมกับผู้เช่าได้โดยไม่กระทบกับผู้ให้เช่ามากนัก รวมถึงจะต้องมีกลไกตรวจสอบความเหมาะสมของค่าสาธารณูปโภคดังกล่าวให้สอดคล้องกับความเป็นจริงเพื่อความเป็นธรรมต่อผู้เช่า นอกจากนี้ ผู้เช่าหอพัก ห้องเช่า และอะพาร์ตเมนต์สามารถตรวจสอบและรักษาประโยชน์ของตนเองได้ในเบื้องต้น โดยการตรวจสอบเลขใช้ไฟฟ้าจดครั้งก่อนและเลขใช้ไฟฟ้าจดครั้งหลังในใบแจ้งหนี้กับเลขบนมิเตอร์ไฟฟ้าว่าสอดคล้องกันหรือไม่ รวมถึงหากพบผู้ให้เช่ากำหนดอัตราค่าสาธารณูปโภคที่สูงเกินไป สามารถร้องเรียนไปยังสายด่วน สคบ. โทร. 1166 หรือทางระบบร้องเรียนออนไลน์ www.ocpb.go.th

นอกจากนี้ ในช่วงการระบาดของ COVID-19 รัฐบาลมีมาตรการลดไฟฟ้าเพื่อบรรเทาผลกระทบจาก COVID-19 ซึ่งครอบคลุมไปถึงกิจการให้เช่าหอพัก ห้องเช่า หรืออะพาร์ตเมนต์ อย่างไรก็ตาม ผู้เช่ายังไม่สามารถเข้าถึงมาตรการนั้นได้โดยตรง และอัตราการลดหย่อนค่าไฟฟ้าตามมาตรการของรัฐยังถือว่ามีส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งหมดของหอพัก กล่าวคือ มีการลดค่าไฟฟ้าสำหรับกิจการขนาดเล็กเพียง 100 หน่วยแรก ทำให้ผู้ให้เช่าไม่ได้มีส่วนลดให้กับผู้เช่าด้วย และผู้เช่ายังต้องรับภาระต้นทุนที่สูงขึ้นจากการต้องทำงานที่บ้าน

ดังนั้น ภาครัฐจึงควรมีการทบทวนมาตรการช่วยเหลือผู้เช่าหอพัก ห้องเช่า หรืออะพาร์ตเมนต์ เพื่อให้ได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกับกลุ่มที่อยู่อาศัยประเภทบ้านหรือคอนโดมิเนียม รวมถึงหน่วยงานที่

⁸ คำนวณจากอัตราค่าไฟฟ้าแบบอัตราปกติ ของผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทที่ 2 (กิจการขนาดเล็ก) และผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทที่ 3 (กิจการขนาดกลาง) โดยไม่รวมค่าบริการรายเดือน

การพัฒนาคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ผลการจัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันโดย IMD ปี 2564 แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาคนยังเป็นปัจจัยฉุดรั้งในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่สะท้อนปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

รายงานผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของเขตเศรษฐกิจทั่วโลก โดยสถาบันการพัฒนานานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) ประจำปี 2564 พบว่าประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ในอันดับที่ 28 จาก 64 เขตเศรษฐกิจทั่วโลก ปรับตัวดีขึ้น 1 อันดับ จากปี 2563 และอยู่ในอันดับที่ 3 ของกลุ่มอาเซียน 5 ประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันในมิติต่าง ๆ พบว่า ในมิติด้านโครงสร้างพื้นฐานประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 43 ซึ่งองค์ประกอบย่อยที่เป็นตัวฉุดรั้งในมิตินี้ได้แก่ ด้านการศึกษาอยู่ในอันดับที่ 56 โดยยังไม่สามารถเพิ่มขีดความสามารถได้ตั้งแต่ปี 2559

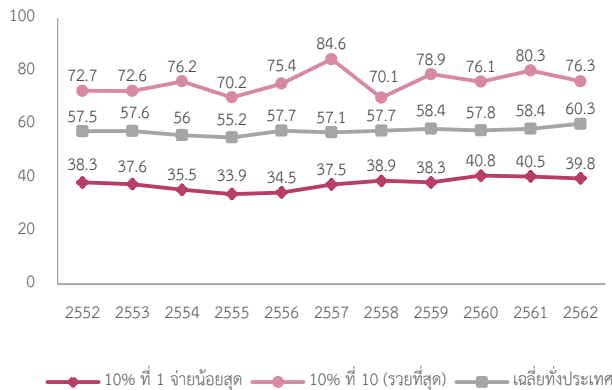
แผนภาพ 22 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของเขตเศรษฐกิจทั่วโลก ประจำปี 2564

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

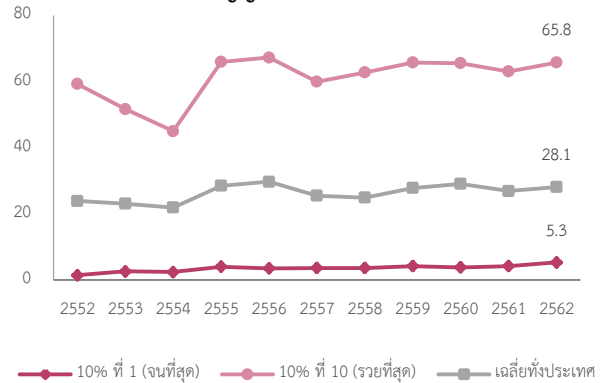
องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษาสะท้อนปัญหาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยตัวชี้วัดย่อยที่สะท้อน**เชิงปริมาณ** พบว่า งบประมาณด้านการศึกษาที่เป็นงบประมาณรายจ่ายสูงสุดของประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 59 ในปี 2564 ลดลงจากปี 2559 ไทยอยู่ในอันดับที่ 43 จาก 61 ประเทศ รวมทั้งอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ซึ่งภาพรวมของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แต่ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 61 จาก 64 ประเทศ แสดงให้เห็นว่าประเทศอื่นมีการพัฒนาที่ดีกว่าไทย นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาอัตราส่วนครูต่อนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในอันดับที่ 60 ขณะที่**เชิงคุณภาพ** พบว่า เมื่อเทียบกับต่างประเทศ การประเมินคุณภาพการศึกษาด้วย PISA ไทยถูกจัดอันดับไว้ที่ 50 เช่นเดียวกันกับทักษะภาษาอังกฤษ และการไม่รู้หนังสือ ยังรั้งท้ายในอันดับที่ 58 และ 57 ตามลำดับ

แผนภาพ 23 อัตราการเข้าเรียนสุทธิ (Net enrolment rate) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (รวม ปวช.)

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

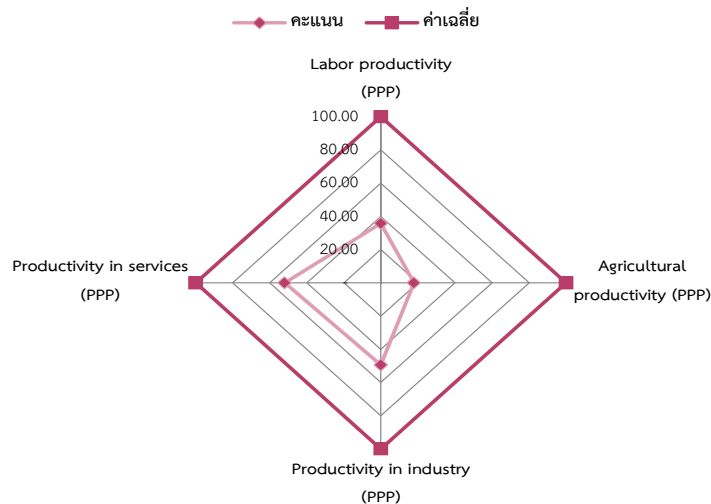
แผนภาพ 24 อัตราการเข้าเรียนสุทธิ (Net enrolment rate) ระดับปริญญาตรี (รวม ปวส.)

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

นอกจากปัญหาการศึกษาที่ฉุดรั้งขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการแข่งขันในด้านอื่น เนื่องจากการศึกษาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคคล โดยเฉพาะผลิตภาพแรงงาน ซึ่งในปี 2564 ไทยได้รับการจัดอันดับอยู่ในอันดับที่ 56 รวมถึงผลิตภาพอื่นในแต่ละสาขาเศรษฐกิจด้วย โดยผลิตภาพภาคการเกษตรอยู่ในอันดับที่ 58 ผลิตภาพภาคอุตสาหกรรมอยู่ในอันดับที่ 54 และผลิตภาพภาคบริการอยู่ในอันดับที่ 53 ซึ่งจากบทความ “The Returns to Education Links Between Education, Economic Growth and Social Outcomes” ของ OECD (2016) ระบุว่า การศึกษาเป็นปัจจัยเชื่อมโยงทางบวกที่ส่งผลต่อผลิตภาพ (Productivity) โดยแรงงานที่มีระดับการศึกษาดีก็จะมีผลิตภาพมากกว่า และอาจส่งผลถึงผลิตภาพของเพื่อนร่วมงานอีกด้วย นอกจากนี้ จากรายงานบทวิเคราะห์ “จุดเปลี่ยนการส่งออก เมื่อโลกเริ่มไม่สนใจไทยอีกต่อไป” KKP Research โดยเกียรตินาคินภัทรระบุว่า การที่ค่าแรงที่เพิ่มขึ้น แต่แรงงานไทยยังไม่ถูกพัฒนาไปเป็นแรงงานมีฝีมือ ถือเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยที่ทำให้ต่างชาติไม่เข้ามาลงทุนในประเทศ และมีข้อเสนอให้เร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแรงงานให้มีทักษะสอดคล้องกับโลกยุคใหม่

แผนภาพ 25 ความสามารถในการแข่งขันของไทย ด้านผลิตภาพแรงงาน ปี 2564

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัจจัยที่จะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้คนไทยมีการพัฒนาทักษะให้ทันกับโลกยุคใหม่คือการมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ต่อประชากร และจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในอันดับที่ 59 และ 53 ตามลำดับ ซึ่งจากการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2563 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า การไม่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของครัวเรือนไทยมีสาเหตุมาจากการเห็นว่าไม่มีความจำเป็นถึงร้อยละ 54.4 รองลงมาเป็นการไม่มีความรู้/ทักษะในการใช้ร้อยละ 28.9 ส่วนการไม่มีบริการอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ ค่าบริการแพง ค่าอุปกรณ์แพง และ อื่น ๆ อยู่ที่ร้อยละ 6.5 4.9 2.7 และ 2.6 ตามลำดับ นอกจากนี้ เมื่อสอบถามความต้องการช่วยเหลือจากรัฐ พบว่า ประชาชนมีความต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือด้านค่าบริการอินเทอร์เน็ตและค่าโทรศัพท์มือถือให้มีราคาที่ถูกลง คิดเป็นร้อยละ 51.1 และ 22.0 และมีบริการ Free WIFI ในที่สาธารณะ ร้อยละ 16.1 ขณะเดียวกันพบว่า ทักษะทางดิจิทัลและเทคโนโลยีอยู่ในอันดับที่ 42 ซึ่งจากงานวิจัยของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์พบว่า ครัวเรือนไทยร้อยละ 18 มีทักษะความรู้ด้านดิจิทัลที่ต่ำ (Digital Illiterate) ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้แรงงานเป็นหลัก⁹

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หากต้องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การเร่งพัฒนาคุณภาพคนเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับสูง ซึ่งต้องพัฒนาควบคู่กันไปทั้งด้านการศึกษา และการยกระดับคุณภาพของแรงงานให้ดีขึ้นด้วยการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสูง มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคคลมากขึ้น รวมถึงการปลูกฝังทัศนคติแนวคิดที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และรับมือกับการเปลี่ยนแปลง (Growth Mindset) ขณะที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการสร้างกลไกให้เกิดการเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยให้คนทุกกลุ่มสามารถพัฒนาทักษะของตนได้ง่ายขึ้น การมีข้อมูลและกำหนดทิศทางพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความถนัด และความต้องการของประเทศในอนาคต

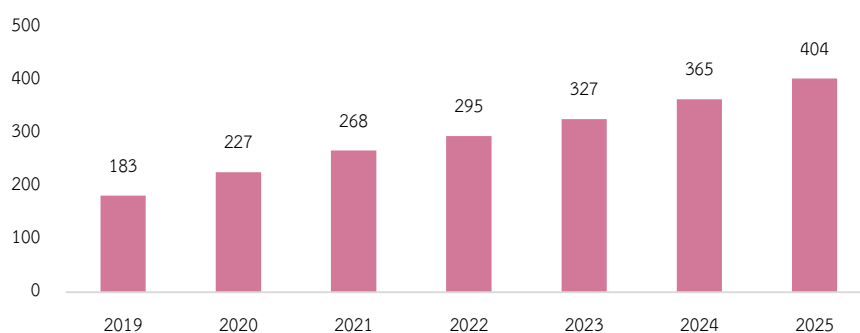
⁹ สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2564, วิจัยเรื่อง “ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลกับความพร้อมของครัวเรือนไทยผ่านการศึกษา Digital literacy”

Education Technology : เครื่องมือสำคัญในการเปิดกว้างทางการศึกษา

เทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะกำลังคนที่สำคัญในโลกยุคใหม่ ซึ่งถือเป็นโอกาสในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาของไทย

เทคโนโลยีการศึกษา (Education Technology : EdTech) เป็นแนวโน้มของโลกยุคปัจจุบันที่นำเทคโนโลยีมาพัฒนาทางการศึกษา เกิดเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ช่วยเพิ่มคุณภาพของเนื้อหาและการเรียนการสอน สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ที่ทำให้เห็นผลลัพธ์ของผู้เรียนจากการเรียนการสอนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และการใช้เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมถึงการช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาการไม่สามารถไปเรียนในโรงเรียนตามปกติได้ในช่วง COVID-19 โดยการใช้เทคโนโลยีการศึกษา (EdTech) แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบหลัก คือ (1) Synchronous and Asynchronous โดย Synchronous Learning คือ การสอนที่อาจารย์นัดผู้เรียนทุกคนมาเรียนพร้อมกันผ่านระบบ Teleconference ต่าง ๆ อาทิ Virtual Classroom, Zoom, Google Meet, Skype ขณะที่ Asynchronous Learning คือ การสอนที่อาจารย์นำเสนอบทเรียนให้ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนคนละเวลากันได้ อาจจะใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการเรียน อาทิ บล็อก อีเมล เว็บไซต์ หรือ VDO clip ที่บันทึกไว้บนระบบให้ผู้เรียน download และนำไปศึกษาในช่วงเวลาที่สะดวก (2) Linear Learning คือ การฝึกอบรมที่เรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านทางคอมพิวเตอร์ อาทิ การเรียนเนื้อหาผ่าน CD-ROM หรือการเรียนผ่านหนังสือเรียนออนไลน์ และ (3) Collaborative Learning คือ การเรียนร่วมกันระหว่างการเรียนในห้องเรียนและการเรียนออนไลน์ โดยการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนและใช้คอมพิวเตอร์เป็นส่วนสนับสนุนในการเรียนรู้

แผนภาพ 26 มูลค่าตลาด EdTech ทั่วโลก (หน่วย : พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ที่มา: Holon IQ 2021

การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้ในช่วงที่ผ่านมาภาพรวมของอุตสาหกรรม EdTech เติบโตและมีแนวโน้มจะเติบโตมากยิ่งขึ้นในอนาคต โดยในปี 2563 อุตสาหกรรม EdTech มีมูลค่า 227 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจาก 183 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2562 และคาดการณ์ว่าในปี 2568 จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 404 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามามีส่วนช่วยในการศึกษาและการเรียนรู้ในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวโน้มโลก โดยในช่วงที่ผ่านมาอุตสาหกรรม EdTech ของไทยมีลักษณะเป็นแพลตฟอร์มคอร์สออนไลน์ที่สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ขณะที่ EdTech ในลักษณะเป็นระบบการจัดการเรียนรู้ครบวงจร (Learning Management System: LMS) ยังคงมีน้อย ดังนั้น EdTech ของไทยจึงเติบโตในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านและอาชีพในกลุ่มวัยแรงงานที่มีฐานะดีเป็นหลัก รองลงมาคือ กลุ่มนักศึกษาที่มีแนวโน้มในการเรียนผ่าน EdTech มากขึ้น เนื่องจากมีแพลตฟอร์มกลางจากรัฐที่ร่วมกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรือโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ (Thai MOOC) ในการเข้าเรียน ซึ่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 มีผู้เรียนผ่าน Thai MOOC เพิ่มขึ้นอย่างมากจาก 2.66 แสนคนในช่วงก่อน COVID-19 เพิ่มเป็น 8 แสนคน (ณ กุมภาพันธ์ 2564) ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการกำหนดมาตรการในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ออนไลน์ เช่นเดียวกับการศึกษาในระดับชั้นพื้นฐานที่มีการเรียนผ่านโทรทัศน์และอุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ อาทิ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และสมาร์ตโฟน ซึ่งมีส่วนช่วยให้การจัดการศึกษา ยังคงดำเนินไปได้ในช่วงวิกฤต

จากวิกฤตสู่โอกาส

การแพร่ระบาดของ COVID-19 กระตุ้นให้การเรียนออนไลน์เกิดเร็วขึ้นและมีการใช้ในทุกระดับการศึกษาในสถานศึกษา รวมถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจพัฒนาความรู้และทักษะของตนเอง ทำให้บทบาทของ EdTech มีความเด่นชัดขึ้นในการเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเปิดกว้างทางการศึกษาจากรูปแบบการเรียนที่หลากหลาย รวมถึงการช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาผ่านการกระจายความรู้อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลที่ขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่สอนหรือครูไม่ครบชั้น การแก้ปัญหาของนักเรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน โดยสามารถจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลและนำมาวิเคราะห์ผ่านระบบเพื่อประเมินความถนัดหรือจุดอ่อนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้สอนนำไปพัฒนาทักษะของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างตรงจุด ตลอดจนนำไปพัฒนานโยบายแผนการเรียนการสอนต่อไปในอนาคต ปัจจุบันผู้สอนและผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนออนไลน์ที่มากขึ้น และจำนวนผู้ประกอบการ EdTech ที่มีมากขึ้น ดังนั้น หากมีการสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างกว้างขวางจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา รวมถึงเป็นการพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และเป็นโอกาสที่สำคัญในการเป็นเครื่องมือลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ตัวอย่างในการใช้ EdTech ในการแก้ไขปัญหาทางการศึกษา

ในประเทศไทย ปัจจุบันมีผู้ประกอบการ EdTech เกิดขึ้นจำนวนมาก และได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษา ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ อาทิ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ NIA ได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยและผู้ประกอบการภาคเอกชนในการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา Hand in Hand for ID Kids : แอปพลิเคชันคำศัพท์ 2 ภาษา สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งรวบรวมคำศัพท์ในหมวดต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษามลายูและนำร่องใช้จริงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ KruLab : แพลตฟอร์มการพัฒนาครูออนไลน์ เพื่อการจัดการเรียนรู้และแนะแนวการศึกษาแห่งอนาคต เพื่อให้ครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ทั่วประเทศมีโอกาสได้รับความรู้ใหม่ๆ กลับไปพัฒนารูปแบบการสอนของตัวเอง และ SAMT : แพลตฟอร์มสอนดนตรี เพื่อเป็นช่องทางการกระจายความรู้ในวิชาดนตรีให้เด็กในพื้นที่ห่างไกลที่มีศักยภาพแต่ยังขาดกำลังทรัพย์และความพร้อมในการเข้าถึง การดำเนินงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และ UNESCO กรุงเทพฯ ร่วมกับ SIAM Lab คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹⁰ ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยผ่านการอ่านหนังสือ โดยมอบอุปกรณ์แท็บเล็ตและอินเทอร์เน็ตให้กับเด็ก ๆ การใช้เทคโนโลยีจะทำให้เด็กสามารถเข้าสู่คลังหนังสือมากมายที่ได้บรรจุไว้ในแอปพลิเคชันสามารถเลือกอ่านหนังสือได้อย่างไม่จำกัดตามความสนใจและวัยของตนเอง โดยตอนท้ายของการอ่านหนังสือแต่ละเล่มจะมีการวัดความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการอ่านแล้วในทุกครั้งที่อ่านจะมีการบันทึกความสม่ำเสมอของการอ่าน และเวลาที่ได้ใช้ไปกับการอ่านหนังสือแต่ละวันผ่านแอปพลิเคชันอีกด้วย โครงการได้เริ่มรวบรวมผลการอ่านในพื้นที่ 4 จังหวัดตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน นครนายก ยะลา และกรุงเทพฯ จำนวน 402 คน โดยเก็บผลการอ่าน 9 เดือน ตั้งแต่กรกฎาคม 2563-มีนาคม 2564 พบความน่าสนใจคือ เด็กที่เข้าร่วมโครงการซึ่งอยู่ในจังหวัดที่ห่างไกลและถูกจัดอันดับว่ามีอัตราความยากจนสูงมีคะแนนเวลาการอ่าน (Reading Time Score) และคะแนนความต่อเนื่องในการอ่าน (Consistency Score) สูงกว่าเด็กในจังหวัดที่มีความเป็นเมืองอย่างชัดเจนตลอดทั้ง 9 เดือน ชี้ให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีไปใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีความเป็นไปได้ในประเทศไทย

ในต่างประเทศ การแก้ปัญหาช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 อาทิ ประเทศอินเดีย บริษัท Byju's ซึ่งเป็นบริษัท EdTech ที่พัฒนาหลักสูตรตามระบบการศึกษาของอินเดียโดยมีการจัดหลักสูตรตามระดับชั้น มีจุดประสงค์สำคัญในการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีประสิทธิภาพ โดยในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ได้ให้นักเรียนเกรด 1-12 ในประเทศดาวน์โฮลด์โปรแกรมเรียนฟรีเพื่อแก้ปัญหาการไม่สามารถไปโรงเรียนได้ บริษัท EduBrisk ที่อบรมครูผู้สอนฟรีเพื่อทำ E-teaching ในการสร้าง Virtual Classrooms ผ่านแพลตฟอร์มของตัวเองกรณีการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ประเทศอาร์มีเนีย¹¹ มีปัญหาทางการศึกษาล้ายกับบริบทประเทศไทยคือ มีปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล และเด็กนักเรียนยากจนต้อง

¹⁰ <https://www.the101.world/technology-improve-reading-equity/>

¹¹ <https://www.disruptignite.com/blog/dasaranedtech>

ออกจากระบบการศึกษามากถึงร้อยละ 35 โดยบริษัท DASARAN Ed-Tech Company ได้เข้ามามีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยช่วงแรกของการพัฒนาระบบคือ การอบรมความรู้ให้แก่ครูผู้สอนเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนผ่านการให้ข้อมูลช่วยเหลือสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาอย่างยาวนาน โดยจำนวนคุณครูที่มีความสามารถด้านคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5 ในปี 2010 กลายเป็นเกือบร้อยละ 100 ในปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการพัฒนาของภาครัฐในการพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้เกือบทุกพื้นที่ ปัจจุบันแพลตฟอร์ม DASARAN มีระบบครอบคลุมตั้งแต่ระบบจัดการโรงเรียน คลังความรู้ การวัดผลการเรียน เกมเพื่อการเรียนรู้ เชื่อมต่อเด็ก คุณครู โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานรัฐบาล เชื่อมต่อโรงเรียน รัฐบาลกว่า 1,501 แห่งทั่วประเทศเข้าด้วยกัน ข้อมูลการใช้งานแพลตฟอร์มทั่วประเทศได้แสดงให้เห็นว่า เด็กนักเรียนร้อยละ 39.6 มีผลการเรียนที่ดีขึ้น เด็กนักเรียนที่ขาดเรียนลดลงมากถึงร้อยละ 83.78 คุณครูช่วยกันพัฒนาทักษะคอมพิวเตอร์และใช้ข้อมูลการเรียนรู้ของเด็ก ๆ มาวางแผนการสอน รัฐบาลสามารถใช้ข้อมูลนี้ในการวางนโยบายและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาได้ตรงจุด ส่งผลให้การทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยความสำเร็จของ DASARAN คือ การทำความเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้งในมุมมองของแต่ละฝ่ายและสร้างแนวทางในการแก้ปัญหาที่ครอบคลุมการใช้งานทุกส่วน จนในที่สุดได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทำให้ขยายผลไปได้ทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ จากตัวอย่างการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จของไทยและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า EdTech ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เป็นโอกาสในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเด็นปัญหาที่ประเทศไทยยังคงต้องเร่งพัฒนาที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตให้มีความพร้อมและเข้าถึงอย่างเท่าเทียมในทุกพื้นที่ การส่งเสริมการนำ EdTech มาใช้ในการศึกษาในระดับนโยบาย โดยคำนึงถึงการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นสำคัญ โดยจัดลำดับความสำคัญแรกในการนำมาใช้ในพื้นที่ห่างไกลที่มีปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน และคุณภาพการเรียนการสอน โดยผ่านความร่วมมือระหว่างหลายภาคส่วนทั้งการพัฒนาทักษะด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของครูผู้สอนและนักเรียน การพัฒนารูปแบบเชิงเนื้อหาและในเชิงเทคนิคเรื่องระบบเทคโนโลยีที่รองรับให้มีความสอดคล้องกับแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การนำ EdTech มาใช้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

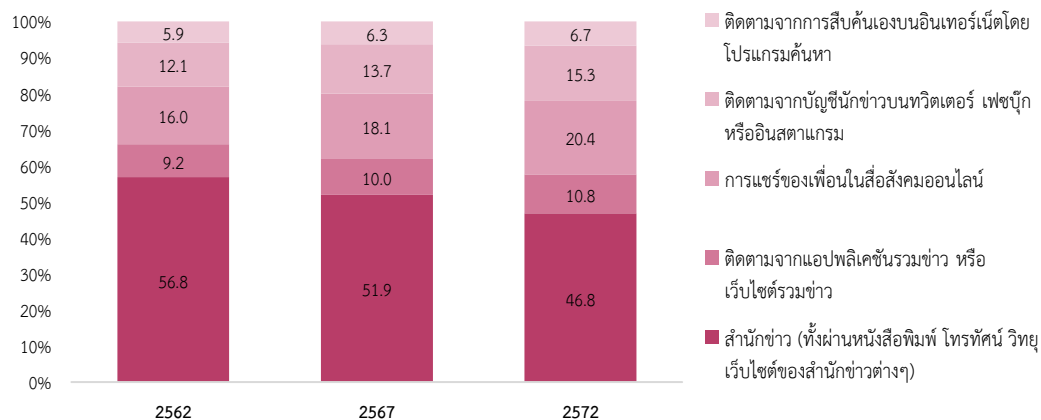
บทบาทสื่อกับบริบทสังคมไทย

สื่อมีบทบาทอย่างมากในสังคมไทย โดยเฉพาะในปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทำให้ทุกคนสามารถเป็นสื่อได้ และมีการนำเสนอข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาด้านการคัดกรองข้อมูลซึ่งบางส่วนมีลักษณะเป็นการเสนอความคิดเห็นมากกว่าข้อเท็จจริง และทำให้ประชาชนที่ขาดการรู้เท่าทันสื่อไม่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และข้อมูลอันเป็นเท็จได้

สื่อมีบทบาทสำคัญในสังคมไทยในการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร และความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม สารในการนำเสนอของสื่อนอกจากจะเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว สื่อบางแหล่ง/บางช่องทางมีลักษณะการนำเสนอข่าวสารที่แอบแฝงในลักษณะชวนเชื่อหรือชักจูงให้เชื่อผ่านการนำเสนอข่าวสารที่เลือกเน้นบางประเด็นหรือหัวข้อมารายงานข่าว (Agenda Setting)¹² จึงย่อมส่งผลกระทบต่อผู้รับสารหรือมวลชนก็จะตระหนักถึงสาระสำคัญของหัวข้อหรือปัญหานั้นมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าสื่อมวลชนมีส่วนสำคัญในการเป็นผู้กำหนดหรือวางระเบียบวาระการรับรู้เหตุการณ์แก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งการนำเสนอข่าวก็มีทั้งประเด็นที่เป็นเชิงบวกและเชิงลบต่อผู้ที่ตกเป็นข่าว ทั้งนี้ การให้น้ำหนักในการนำเสนอที่แตกต่างกันย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ประชาชนรับรู้ต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่รูปแบบของสื่อได้มีการวิวัฒนาการจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและพฤติกรรมการใช้สื่อที่เปลี่ยนแปลงไป โดยสื่อยุคใหม่อย่างสื่อช่องทางออนไลน์ (Social Media) ได้มีบทบาทมากขึ้นและมีแนวโน้มจะเป็นสื่อหลักในอนาคต จากความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลที่ง่ายของประชาชน สอดคล้องกับรายงานการศึกษา “โครงการสำรวจพฤติกรรมและแนวโน้มการบริโภคสื่อของไทย” โดยสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มช่องทางในการติดตามข่าวสารทางช่องทางออนไลน์จะมีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ และการติดตามข่าวสารที่ไม่ได้ผ่านสำนักข่าวโดยตรงจะมีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรเจนเอชแซน Z (อายุน้อยกว่า 23 ปี) ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญและมีความท้าทายต่อการส่งเสริมจริยธรรมสื่อและการกำกับดูแลของการนำเสนอข่าวที่ถูกต้องและเหมาะสม

¹² agenda-setting, Bernard C. Cohen (1963), สืบค้นจาก <https://minimore.com/b/y0SZ8/4>

แผนภาพ 27 แนวโน้มของช่องทางหลักที่ใช้ในการติดตามข่าวสาร พ.ศ. 2562, 2567 และ 2572 (ร้อยละ)

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์ “โครงการสำรวจพฤติกรรมและแนวโน้มการบริโภคสื่อของไทย”
โดยสำนักงานคณะกรรมการการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562

รูปแบบการผลิตข่าวสารและผู้นำเสนอข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไป ช่องทางการนำเสนอข่าวสารที่เพิ่มมากขึ้น และผู้นำเสนอข่าวสารไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนเท่านั้น แต่ทุกคนสามารถเป็นผู้นำเสนอข่าวสารได้ โดยเฉพาะการนำเสนอผ่าน Social Media จนทำให้เกิดกลุ่มคนที่มีชื่อเสียงในโลกออนไลน์ (Influencer) จากต้นทุนในการสร้างสื่อที่น้อย ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงประชาชนได้จำนวนมาก ทำให้บทบาทของผู้บริโภคสื่อเป็นได้ทั้งผู้ผลิต (Creator) ผู้นำเสนอ (Sender) และผู้บริโภค (Receiver) สื่อไปพร้อมกัน

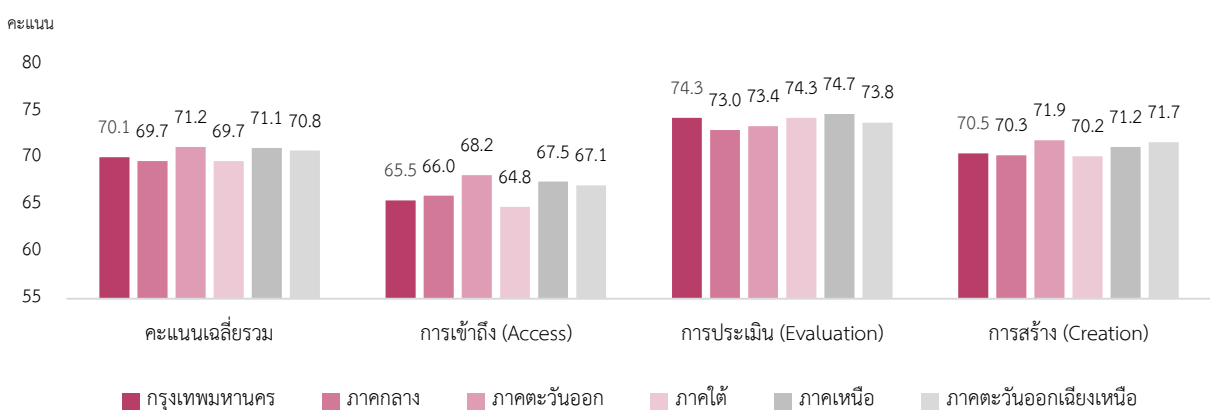
การแข่งขันของสื่อยุคใหม่เน้นความรวดเร็วในการนำเสนอข่าวสาร ช่องทางการนำเสนอข่าวสารที่หลากหลายช่องทาง การแข่งขันที่สูงมากขึ้น และสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มากขึ้น ส่งผลให้การนำเสนอข่าวสารยุคใหม่เน้นการนำเสนอที่รวดเร็ว เพื่อสร้างกระแสนิยม (Rating) การสอดแทรกการแสดงความคิดเห็นในเชิงบวกหรือลบต่อคนที่เป็นข่าว และการนำเสนอข่าวสารในรูปแบบการนำเสนอสถานการณ์จริง (Reality Show) ผ่านช่องทางออนไลน์ อาทิ Live Facebook, YouTube และ Instagram ทำให้การให้ความสำคัญกับการคัดกรองข้อมูลข่าวสารลดลง เนื่องจากมีกระบวนการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่น้อยกว่าสื่อดั้งเดิมอย่างโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ปัจจุบันเริ่มมีการเรียกร้องให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับมาก่อนจะแพร่กระจายไปในสื่อสังคมออนไลน์ในทั่วโลก เพราะหากมีการส่งต่อข้อมูลอันเป็นเท็จ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์อาจนำไปสู่อันตรายโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากกลไกคนกลางแบบดั้งเดิมหรือบรรณาธิการที่ต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบในการเผยแพร่เนื้อหา (Editorial Responsibility) ขาดหายไปจากระบบสื่อออนไลน์และสื่อสังคม¹³ ที่ผ่านมามีการดำเนินงานที่สำคัญทั้งการปรับปรุง พ.ร.บ. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมสื่อและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน และมีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการปฏิรูปสื่อ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษผ่าน พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

¹³ Lazer, et al., 2018

**การนำเสนอข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของสิ่ง
ที่นำเสนอ** แม้จะมีการดำเนินงานที่สำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมและกำกับดูแลสื่อ แต่ภาพสะท้อนที่ออกมา
ยังคงพบว่ามีกำหนดวาระของข่าว (Agenda Setting) ผ่านการนำเสนอข่าวสารซ้ำ ๆ และเสนอความคิดเห็น
ของผู้เสนอข่าวผ่านสื่อช่องทางหลักและสื่อช่องทางออนไลน์ โดยเฉพาะในคดีอาชญากรรมที่มีลักษณะ
การนำเสนอข่าวในเชิงสืบสวนคดีมากกว่านำเสนอข้อเท็จจริง เพื่อสร้างกระแสความนิยม จนทำให้กลายเป็นข่าว
ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคนในวงกว้าง ผู้ที่ตกเป็นข่าวเองกลายเป็นคนดังชั่วข้ามคืน ซึ่งในหลายกรณีเกิด
ผลกระทบต่อประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมในสังคม ผลกระทบต่อรูปคดี การแบ่งกลุ่มการเลือกข้าง
การส่งเสริมความเชื่อและค่านิยมที่ผิด และก่อให้เกิดความขัดแย้งของคนในสังคม อีกทั้งยังอาจทำให้เกิด
พฤติกรรมเลียนแบบอาชญากรรมได้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องนำมาพิจารณาถึงความเหมาะสมของบทบาทสื่อ
รูปแบบต่าง ๆ กับบริบทสังคมไทยที่ประชากรจำนวนมากยังคงขาดความรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะสื่อทางออนไลน์
ที่มีการส่งต่อข่าวปลอมได้ง่าย (Fake News) และกระจายออกไปได้รวดเร็ว

การรู้เท่าทันสื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการต้องเร่งพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของสังคมไทย
สถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล พ.ศ. 2563-2564 โดยกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
ร่วมกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ในภาพรวมประชาชนคนไทยมีความรู้เท่าทันสื่อ ๖
ร้อยละ 70.8 แบ่งเป็นด้านการเข้าถึง (Access) มีคะแนนน้อยที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 66.3 ด้านการสร้างสรรค์ (Creation)
ร้อยละ 70.9 และการประเมิน (Evaluation) ร้อยละ 74.0 หากจำแนกตามภูมิภาคพบว่า ความรู้เท่าทันสื่อ ๖
ของประชากรแต่ละภูมิภาคไม่ได้แตกต่างกันมากนัก โดยคะแนนรวมภาคใต้และภาคกลางมีความรู้เท่าทันสื่อ ๖
น้อยที่สุดร้อยละ 69.7 แต่ภาคใต้มีคะแนนด้านการเข้าถึงน้อยที่สุดต่ำกว่าเกณฑ์ดี (ร้อยละ 65) อยู่ที่ร้อยละ 64.8
ขณะที่ภาคตะวันออกมีความรู้เท่าทันสื่อ ๖ มากที่สุดร้อยละ 71.2 หากจำแนกความรู้เท่าทันสื่อ ๖ เป็นรายช่วงอายุ
พบว่า กลุ่มประชากรอายุ 21-30 ปี มีความรู้เท่าทันสื่อมากที่สุดร้อยละ 72.8 รองลงมาคือ กลุ่มเด็กอายุ 11-20 ปี
ร้อยละ 72.1 ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุ 61-70 ปี คะแนนน้อยที่สุดร้อยละ 63.6 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 63.8
ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีคะแนนอยู่เพียงระดับพื้นฐานเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มประชากรวัยเด็กจะมีคะแนน

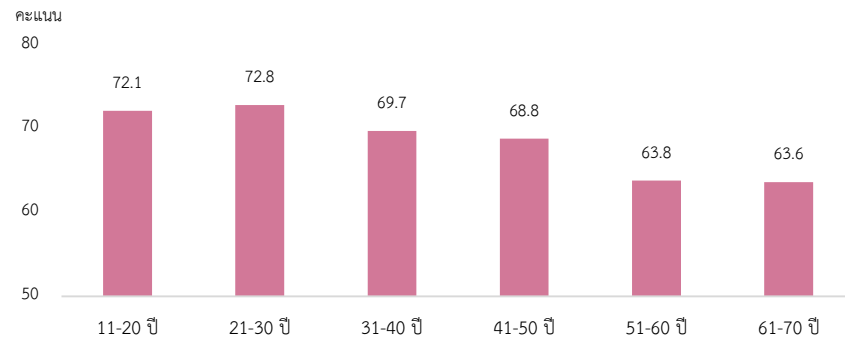
แผนภาพ 28 สถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล พ.ศ. 2563-2564 จำแนกตามภูมิภาค

ที่มา: กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ร่วมกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ความรู้เท่าทันสื่อในระดับดี (ร้อยละ 65-80) หากพิจารณาเทียบกับต่างประเทศ จากการประเมินของ OECD 2021 กลับพบว่าความสามารถในการรับมือกับ Fake News และข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดของเด็กอายุ 15 ปีจากทั่วโลก เด็กไทยมีศักยภาพต่ำมากในเรื่องนี้ โดยอยู่ในอันดับ 76 จาก 77 ประเทศทั่วโลกที่ OECD ทำการประเมิน

แผนภาพ 29 สถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล พ.ศ. 2563-2564 จำแนกตามกลุ่ม

ที่มา: กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ร่วมกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

การส่งเสริมจริยธรรมและการกำกับดูแลสื่อผ่านทางผู้ผลิตสื่ออาจไม่เพียงพอ เนื่องจากการควบคุมจากผู้ผลิตสื่อเป็นลักษณะการแก้ปัญหาที่ไม่ยั่งยืน และอาจไม่ทันต่อสถานการณ์และทำได้ยากจากช่องทางการผลิตสื่อที่มีอยู่จำนวนมากและด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ดังนั้น การหาแนวทางในการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและสื่อดิจิทัล (Media Information and Digital Literacy : MIDL) ให้แก่ประชาชน การสร้างความรู้เท่าทันสื่อให้ผู้บริโภคสื่อจึงมีความสำคัญมาก อาทิ การเร่งสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ในทุกกลุ่มอายุ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันความรู้ผ่านการเสริมสร้างกิจกรรม/หลักสูตรทักษะการรู้เท่าทันสื่อตั้งแต่ในวัยเรียน การส่งเสริมการอ่านและการวิเคราะห์ในการแยกแยะข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น การส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมร่วมกันระหว่างเยาวชนและผู้สูงอายุในชุมชน เน้นให้ร่วมกันตรวจสอบข้อมูลก่อนตัดสินใจเพื่อป้องกันการหลงเชื่อ การถูกหลอกลวงจากสื่อ ควบคู่ไปกับการใช้กลไก/มาตรการอื่น ๆ ด้วย อาทิ กลไกการกำกับดูแลตนเอง และส่งเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนปฏิบัติงานอย่างระมัดระวังและคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้อง การสร้างแรงจูงใจให้ผลิตสื่อและเผยแพร่สื่อคุณภาพอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ การจัดระดับและแสดงสัญลักษณ์ความเหมาะสมในการรับชมสื่อออนไลน์ รวมถึงมาตรการจูงใจในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ และการจัดสรรเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์

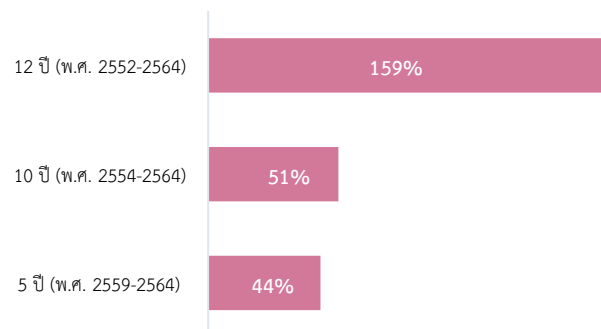
บทความ “ประเทศไทยกับความพร้อมของรูปแบบการทำงานที่บ้าน”

การทำงานที่บ้าน (Work from home : WFH) เป็นมาตรการหนึ่งที่สำคัญเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในช่วงการแพร่ระบาดที่รุนแรงหลายองค์กรได้มีนโยบายให้พนักงานปรับการทำงานเป็นรูปแบบการทำงานที่บ้าน และอาจกลายเป็น New Normal ของรูปแบบการทำงานเมื่อพ้นช่วงของการระบาดของโรคฯ การปรับตัวและกำกับดูแลระบบการทำงานขององค์กรให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรมีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เอื้อต่อการทำงานในรูปแบบใหม่ในอนาคต

แนวโน้มรูปแบบการทำงานที่บ้านเพิ่มขึ้น

ทั่วโลกมีแนวโน้มการทำงานที่บ้านเพิ่มขึ้น จากการสำรวจของ Global Workplace Analytics และ Owl Labs พบว่า ตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมา อัตราการทำงานที่บ้านเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 159 โดยร้อยละ 18 เป็นการทำงานที่บ้านแบบเต็มรูปแบบ ในขณะที่ร้อยละ 52 มีการทำงานที่บ้านอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 วัน และมีบริษัทประมาณร้อยละ 16 ที่มีการจ้างพนักงานที่ทำงานที่บ้าน 100 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ จากผลการสำรวจของ PricewaterhouseCoopers ABAS Ltd. ที่ทำการสำรวจมุมมองผู้บริหารระดับสูง 699 ราย ใน 67 ประเทศทั่วโลก ในช่วงการระบาดของ COVID-19 (มิถุนายน-กรกฎาคม 2563) พบว่า ร้อยละ 78 มีนโยบายการทำงานนอกที่ทำงานมากขึ้น และร้อยละ 76 จะหันมาพึ่งพาการใช้เทคโนโลยีและระบบอัตโนมัติมากขึ้น เพื่อลดความหนาแน่นของสถานที่ทำงาน

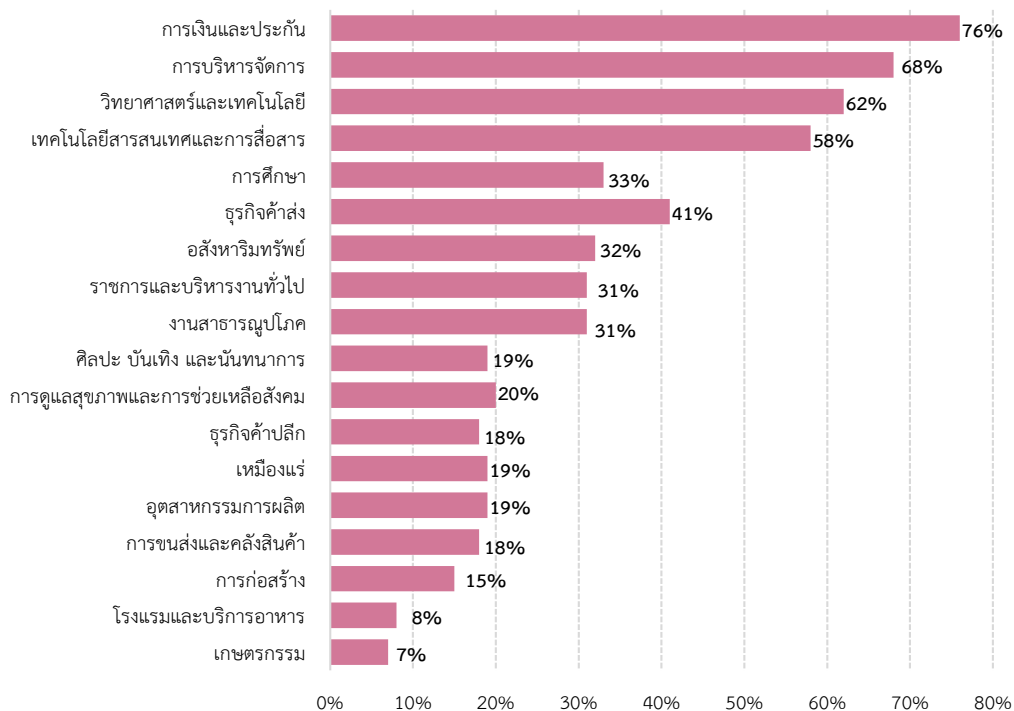
แผนภาพ 30 แนวโน้มอัตราการเพิ่มจำนวนการทำงานที่บ้าน (ร้อยละ)

ที่มา: Global Workplace Analytics

รูปแบบการทำงานที่บ้านขึ้นกับลักษณะของงาน งานเชิงพื้นที่หรือต้องใช้อุปกรณ์เครื่องมือ การใช้แรงงานคน และงานที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คน เป็นข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการทำงานที่บ้าน ขณะที่ลักษณะงานเชิงรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล งานให้คำปรึกษา การสอน จะเหมาะสมกับรูปแบบการทำงานที่บ้าน จากการศึกษาของ McKinsey & Company ถึงศักยภาพของการทำงานนอกที่ทำงาน โดยพิจารณาจากสัดส่วนการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ (Productivity) ในอาชีพต่าง ๆ พบว่า อาชีพที่มีศักยภาพในการทำงานนอกที่ทำงานได้สูงที่สุดคือ การเงินและการประกัน โดยมีสัดส่วนการใช้เวลาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพคิดเป็นร้อยละ 76 ของเวลาในการทำงานทั้งหมด รองมาคือ การบริหารจัดการ และวิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี อาชีพที่มีศักยภาพในการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพต่ำกว่าครึ่งของเวลาที่ทำงานทั้งหมด ได้แก่ การศึกษา ธุรกิจค้าส่ง อสังหาริมทรัพย์ ราชการ บริหารงานทั่วไป งานสาธารณูปโภค ศิลปะ/บันเทิง/นันทนาการ การดูแลสุขภาพ/ช่วยเหลือสังคม การขนส่ง/คลังสินค้า การก่อสร้าง โรงแรม/บริการอาหาร และเกษตรกรรม โดยเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีศักยภาพในการใช้เวลาต่ำที่สุดเพียงร้อยละ 7

แผนภาพ 31 สัดส่วนการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพในการทำงานนอกที่ทำงานของอาชีพต่าง ๆ (ร้อยละ)

ที่มา: McKinsey & Company

ข้อดีและข้อจำกัดของการทำงานที่บ้าน จากการสำรวจของ Global Workplace Analytics และ Owl Labs พบว่า พนักงานร้อยละ 75 มีความกดดัน/ความเครียดลดลงเมื่อทำงานที่บ้าน ส่งผลให้ร้อยละ 76 ของพนักงานไม่คิดจะเปลี่ยนงาน และการทำงานจากที่บ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ทำให้พนักงานร้อยละ 24 รู้สึกถึงการมีประสิทธิผลของงานและมีความสุขในการทำงาน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการทำงานที่บ้านจะมีข้อดีดังกล่าวข้างต้น แต่ก็มีข้อจำกัด/ปัญหาที่ต้องตระหนักเช่นกัน อาทิ การมีค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคที่บ้านเพิ่มขึ้น เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ หรือค่าอินเทอร์เน็ต การมีความเสี่ยงป่วยเป็นโรคออฟฟิศซินโดรมด้วยต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและสถานที่ในการทำงาน อีกทั้งอุปกรณ์สำนักงานในบ้านอาจไม่เพียงพอ ไม่เหมาะกับสรีระ หรือลักษณะการนั่งไม่ถูกวิธี ในขณะที่เดียวกันการทำงานที่ทำงานย่อมมีสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกและความพร้อมในการทำงานที่ดีกว่า รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานอย่างใกล้ชิด

ประเทศพัฒนาแล้วมีศักยภาพในการทำงานนอกที่ทำงานมากกว่าประเทศกำลังพัฒนา กิจกรรมทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกันส่งผลต่อศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานจากการศึกษาของ McKinsey & Company พบว่าประเทศพัฒนาแล้ว อาทิ อังกฤษ เยอรมัน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สเปน พึ่งพาการใช้เทคโนโลยีระดับสูง ไม่เน้นการใช้แรงงาน จะมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานเป็นการทำงานนอกที่ทำงานมากกว่าประเทศกำลังพัฒนา สะท้อนให้เห็นได้จากสัดส่วนเวลาที่สามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพจากการทำงานนอกที่ทำงานประมาณร้อยละ 26-30 ของเวลาในการทำงาน ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนา อาทิ จีน อินเดีย และเม็กซิโก ที่ยังพึ่งพาการทำงานในภาคการเกษตร สามารถรักษาประสิทธิภาพการทำงานได้เพียงร้อยละ 12-18 ของเวลาการทำงาน จะเห็นว่าในประเทศพัฒนาแล้วจะมีสัดส่วนการใช้แรงงานในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมค่อนข้างน้อยต่างจากประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมีแรงงานในภาคการเกษตรค่อนข้างสูง และเมื่อเกิดการระบาดของโรคหรือจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถปรับรูปแบบการทำงานได้มากนัก

ตาราง 14 ศักยภาพการทำงานนอกที่ทำงาน สัดส่วนการจ้างงานในภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศที่พัฒนาแล้วเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนา

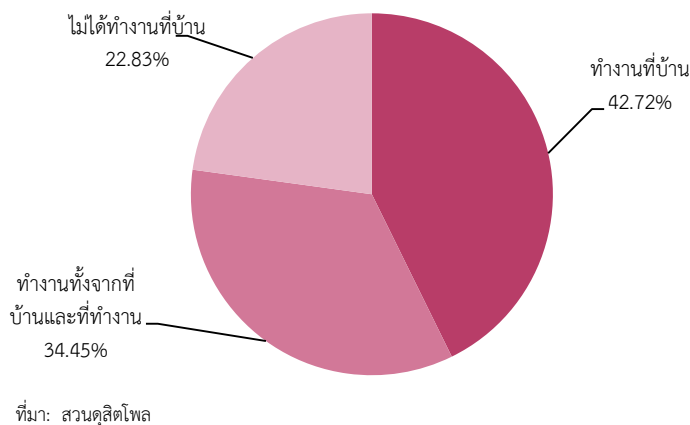
ประเทศ	สัดส่วนเวลาที่สามารถทำงานได้เต็ม ประสิทธิภาพ* (ร้อยละ)	สัดส่วนการจ้างงาน (ร้อยละ) ปี ค.ศ. 2019**		
		ภาคเกษตร	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคบริการ
ประเทศพัฒนาแล้ว				
อังกฤษ	33	1.05	18.12	80.83
เยอรมัน	30	1.21	27.18	71.61
สหรัฐอเมริกา	29	1.36	19.91	78.74
ญี่ปุ่น	29	3.38	24.22	72.40
ฝรั่งเศส	28	2.53	20.43	77.04
สเปน	26	4.03	20.43	75.54
ประเทศกำลังพัฒนา				
เม็กซิโก	18	12.48	25.55	61.97
จีน	16	25.33	27.42	47.25
อินเดีย	12	42.60	25.12	32.28

ที่มา: * McKinsey & Company

** International Labour Organization, ILOSTAT database. Data retrieved on January 29, 2021.

การทำงานที่บ้านในกรณีประเทศไทย จากการสำรวจความคิดเห็นของสวนดุสิตโพลเรื่อง “พฤติกรรมของคนไทยกับการทำงานที่บ้าน (Work From Home)” ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2564 พบว่า คนไทยทำงานที่บ้านร้อยละ 43 และทำงานทั้งจากที่บ้านและที่ทำงานร้อยละ 34 โดยให้เหตุผลหลักเพื่อความปลอดภัยและลดการแพร่ระบาดของ COVID-19 สำหรับความคิดเห็นถึงข้อดีของการทำงานที่บ้านอันดับ 1 ได้แก่ ช่วยลดการแพร่ระบาดของ COVID-19 รองลงมาคือ ประหยัดค่าเดินทาง และเป็นการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ขณะที่ข้อเสียอันดับ 1 ได้แก่ มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เช่น ค่าน้ำ-ไฟ ค่าอินเทอร์เน็ต รองลงมาคือ อุปกรณ์เครื่องมือไม่สะดวกเหมือนที่ทำงาน และการสื่อสาร/ติดต่อประสานงานล่าช้า สำหรับในด้านของผู้ประกอบการ Price-waterhouseCoopers ABAS Ltd. ประเมินว่า ร้อยละ 20 ของบริษัทไทยในปัจจุบันมีนโยบายให้พนักงานทำงานที่บ้านได้เป็นการถาวร ทั้งนี้ หากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ยังยืดเยื้อ อาจเปลี่ยนรูปแบบการจ้างงานไปว่าจ้างหน่วยงานภายนอก (Outsource) หรือผู้ทำงานอิสระ (Freelance) มากขึ้น

แผนภาพ 32 พฤติกรรมการทำงานของคนไทยช่วงการระบาดของ COVID-19 (ร้อยละ)

ตาราง 15 ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อข้อดี/ข้อเสียของการทำงานที่บ้าน

ข้อดี/ข้อเสียของการทำงานที่บ้าน	ความคิดเห็นจากการสำรวจ (ร้อยละ)
ข้อดี	
อันดับ 1 ลดการแพร่ระบาดของ COVID-19	88.33
อันดับ 2 ประหยัดค่าเดินทาง	70.19
อันดับ 3 ได้ช่วยให้ความร่วมมือกับภาครัฐ	60.73
ข้อเสีย	
อันดับ 1 ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เช่น ค่าน้ำ-ไฟ อินเทอร์เน็ต	65.8
อันดับ 2 อุปกรณ์เครื่องมือไม่สะดวกเหมือนที่ทำงาน	62.08
อันดับ 3 การสื่อสาร การติดต่อประสานงานช้า	45.97

ที่มา: สวนดุสิตโพล

การทำงานที่บ้านอย่างไรให้เกิดประสิทธิผล : กรณีศึกษาต่างประเทศ

การวิจัยของ Harvard Business Review ชี้ให้เห็นว่า การทำงานนอกที่ทำงานสามารถเพิ่มความสำเร็จของงาน (Productivity) ได้ถึงร้อยละ 4.4 โดยมีประเด็นที่องค์กรต้องปรับเปลี่ยนและสนับสนุนในการกำกับดูแลการทำงานนอกที่ทำงานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การบริหารเวลา โดยมีการจัดเตรียมแผนการทำงานที่ครอบคลุมทั้งช่วง Online Time และ Offline Time ให้มีความสอดคล้องกับระบบการทำงานปกติที่ทำอยู่เดิม กำหนดลำดับความสำคัญของงาน มีระบบการทำงานร่วมกันของคนในองค์กร มีการแบ่งการทำงานเป็นทีมงานย่อยที่กำหนดหน้าที่/ความรับผิดชอบชัดเจน มีระบบการแบ่งปันภาระงาน เพื่อไม่ให้งานกระจุกตัว มีการสำรวจทักษะของพนักงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับแผนการทำงานให้มีความเหมาะสม ตลอดจนกระตุ้นให้พนักงานมีความตื่นตัวและมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน

โปแลนด์

บริษัทด้านการเงินหลายแห่งให้ความยืดหยุ่นในการควบคุมเรื่องเวลามากขึ้น โดยให้พนักงานจัดการ/ปรับเปลี่ยนเวลาการทำงานได้ตามความจำเป็นของตนเอง เช่น องค์กรอนุญาตให้พนักงานคู่สามีภรรยาที่เพิ่งคลอดบุตรสลับเวลาการทำงาน โดยให้ภรรยาทำงานในช่วง 6-14 น. และให้สามีทำงานในช่วง 14-20 น. เพื่อให้มีโอกาสดูแลเปลี่ยนกันดูแลบุตร

2. การให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของงานมากกว่ากระบวนการทำงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์และผลผลิตของงานที่ต้องการอย่างชัดเจนทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ มีระบบการให้คำปรึกษา/ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่องค์กรตั้งใจ ทั้งนี้ การให้กำลังใจเชิงบวกกับพนักงานทางออนไลน์เป็นครั้งคราว จะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นิวซีแลนด์

บริษัทด้านการเงินมีการใช้ระบบการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือแก้ไขปัญหา พัฒนา และค้นหาศักยภาพ (Coaching-based Approach) ที่เรียกว่า Leaders Conversations โดยหัวหน้าทีมงานมีบทบาทหลักในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือแก้ไขปัญหา พัฒนา และค้นหาศักยภาพของพนักงาน รวมทั้งการรวบรวมความคิดเห็นของพนักงานสู่ฝ่ายบริหาร มีการจัดทำรายงานเสนอผู้บริหารเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

3. การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนในการทำงาน โดยสร้าง platform ให้เกิดการทำงานและแบ่งปันข้อมูลใช้ร่วมกัน สำรวจความต้องการของพนักงานในเรื่องเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการทำงานที่บ้าน รวมไปถึงทักษะในการเข้าถึงเทคโนโลยีดังกล่าว ทบทวนนโยบายและกฎระเบียบขององค์กรให้เอื้อต่อการนำใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำงาน โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญขององค์กร สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลของพนักงาน อาทิ ค่าโปรแกรม ค่าอินเทอร์เน็ต รวมถึงการเสริมสร้างความรู้/ทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล

คาเมรูน

หน่วยงานภาครัฐหลายแห่งได้ลงทุนระบบอินเทอร์เน็ต และติดตั้งระบบการประชุมทางไกล ในช่วงการระบาดของ COVID-19

ญี่ปุ่น

บริษัทด้านการสื่อสารมีการนำหุ่นยนต์ตัวแทนเสมือน (Avatar Robot) มาใช้สนับสนุนการทำงานจากที่บ้าน โดยเป็นหุ่นยนต์ที่มีการติดตั้งกล้อง ไมโครโฟน และลำโพง ร่วมกับแอปพลิเคชันการทำงานระยะไกล ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต ทำให้พนักงานสามารถติดต่อสื่อสารกับหัวหน้าและเพื่อนร่วมงานได้เสมือนจริงและมีประสิทธิภาพ

4. การสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้บริหาร สนับสนุนให้มีการสื่อสารข้อมูลกันอย่างมีประสิทธิภาพผ่านรูปแบบที่ทันสมัย โดยกำหนด Platform สื่อสารกลางขององค์กร เพื่อให้พนักงานเข้าใจตรงกันในเรื่องข้อปฏิบัติในการทำงาน มีการกำหนดแนวทางการส่งงานต่อผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน มีการสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารอย่างเปิดเผย ไม่มีอคติ ผู้บริหารมีการตรวจสอบงานและตอบกลับมายังผู้ปฏิบัติงานอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ควรมีการสื่อสารเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากเรื่องงาน เพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง

สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก และจีน

บริษัทด้านอิเล็กทรอนิกส์มีการนำเทคโนโลยีสตรีมมิ่ง (Streaming) มาใช้ เพื่อให้การสื่อสาร/ประชุม online มีรูปแบบที่น่าสนใจ หลายองค์กรมีการนำรูปแบบการประชุมที่น่าสนใจมาใช้ อาทิ “Kitchen Table” การประชุมสั้น ๆ ในช่วงเวลาอาหารกลางวัน “Beer o'clock” การคุยกันในวันศุกร์ช่วงบ่าย “Elevenses with the Cool Kids” ช่วงพักสั้น ๆ ระหว่างการทำงานในช่วงเช้า ซึ่งทั้งหมดเป็นตัวอย่างรูปแบบการส่งเสริมการสื่อสารเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ของคนในองค์กร ซึ่งสามารถสื่อสารกันได้ทั้งเรื่องงานและการถามไถ่สารทุกข์สุกดิบกัน

เซเนกัล กานา ไนจีเรีย อุกันดา แทนซาเนีย เอธิโอเปีย และ แอฟริกาใต้

บริษัทด้านการขายสื่อออนไลน์ในประเทศแถบแอฟริกา เริ่มมีการใช้ระบบประชุมทางไกล (Video Conference) มากขึ้น และมีการส่งเสริมให้พนักงานพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วยระบบดิจิทัล โดยองค์กรจะเสริมสร้างความรู้และสนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับอุปกรณ์และค่าอินเทอร์เน็ต

5. การสนับสนุนให้พนักงานทำงานอย่างมีความสุข ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบทั้งต่อสุขภาพกายและสุขภาพใจ โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ ในเรื่องการดูแลพนักงานในช่วงการทำงานที่บ้าน ครอบคลุมทั้งเรื่องสุขภาพ ความปลอดภัยจากการทำงาน การจัดการสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวให้เหมาะสมกับการทำงาน อุปกรณ์เครื่องมืออำนวยความสะดวก วิธีการคลายผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน เป็นต้น มีการกระตุ้น/สนับสนุนให้พนักงานเห็นความสำคัญถึงการทำงานอย่างมีความสุขอยู่เสมอ เช่น การพักระหว่างการทำงาน การออกกำลังกาย ตลอดจนให้ข้อมูลในเชิงจิตวิทยา ในการทำงานให้มีความสุข ผ่านโปรแกรมการให้คำปรึกษานักจิตวิทยา นอกจากนี้ องค์กรอาจมีการให้ยืมอุปกรณ์สำนักงานไปใช้ที่บ้าน เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ

จีน

บริษัทด้านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตจัดให้มีสายด่วนนักจิตวิทยา 24 ชม. เพื่อให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่และครอบครัว ตลอดจนจัดให้มีหลักสูตร online ในเรื่องการจัดจรรวมระหว่างการทำงานจากที่บ้าน

UN Woman

มีการตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับสุขภาพของคนทำงาน มีหน้าที่ติดตามและประเมินสุขภาพของคนทำงานในช่วงการระบาดของ COVID-19

6. การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะของพนักงาน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานนอกที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการสำรวจความจำเป็นหรือความต้องการพนักงานว่ามีความต้องการจะได้รับการอบรมในเรื่องใด เพื่อจะนำมาใช้สนับสนุนให้การทำงานนอกที่ทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาจมีการสำรวจทุก 2-3 สัปดาห์ และมีการอบรมผ่านระบบออนไลน์ โดยทักษะที่ควรมุ่งเน้น อาทิ ทักษะการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ ทักษะความเป็นผู้นำ วิถีดูแลสุขภาพกายและใจจากการทำงานที่บ้าน

โปรตุเกส

หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลด้านแรงงานมีการจัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารและพนักงานระดับปฏิบัติงานในช่วงการระบาดของ COVID-19 โดยผู้สนใจสามารถลงทะเบียนเข้ารับการอบรมโดยไม่มีค่าใช้จ่าย และเริ่มอบรมวันเวลาใดก็ได้ตามความสะดวก

7. การมีกฎระเบียบ ข้อตกลง และเงื่อนไขการทำงานที่ชัดเจน โดยทบทวนกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เพื่อพิจารณาผลประโยชน์ที่พนักงานพึงจะได้รับจากการทำงานจากที่บ้าน เช่น ค่าตอบแทนทางภาษี การสนับสนุนทางการเงินสำหรับการทำงานที่บ้าน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารองค์กรควรมีนโยบายที่สนับสนุนการทำงานที่บ้านด้วย อาทิ การชดเชยเงินที่เป็นค่าทำงานนอกที่ทำงาน ค่าอินเทอร์เน็ต ค่ารักษาพยาบาลเนื่องจากความเจ็บป่วยระหว่างการทำงาน

8. การรักษาสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว โดยให้ออกาสพนักงานบริหารจัดการเวลาทำงานเอง สนับสนุนการบริหารจัดการความสมดุลระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน กำหนดผลสัมฤทธิ์และระยะเวลาในการทำงานจนแล้วเสร็จให้ชัดเจนโดยพิจารณาให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามปกติที่เคยเป็นอยู่ ทั้งนี้ จำเป็นจะต้องมีการสื่อสารทำความเข้าใจกับหัวหน้าและเพื่อนร่วมงานให้ชัดเจนถึงแผนการทำงานที่ถูกกำหนดขึ้น

โปรตุเกส

หน่วยงานของรัฐด้านนโยบายและแผนได้กำหนดแนวทางการทำงานที่ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการดำเนินชีวิตส่วนตัวของพนักงาน แม้จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานไปจากเดิม เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการบริการสาธารณะจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ประเทศไทยพร้อมแค่ไหนสำหรับการทำงานที่บ้าน

ถึงแม้ว่าการทำงานจากที่บ้าน จะเป็นมาตรการสำคัญสำหรับการรับมือกับวิกฤต COVID-19 รวมถึงสถานการณ์วิกฤตอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต แต่ลักษณะงานที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานที่ต่างกันด้วย จากการวิเคราะห์ผลกระทบของการล็อกดาวน์ที่มีต่อแรงงานไทยจากมิติ Supply Side โดยสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้ใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (Labour Force Survey: LFS) ปี 2562 และฐานข้อมูลลักษณะงานของทุกอาชีพ นำมาประมวลเป็นดัชนีความยากง่ายต่อการปรับเปลี่ยนมาทำงานจากที่บ้าน (ค่าดัชนีที่สูงกว่าแสดงถึงความสามารถในการปรับเปลี่ยนเป็นการทำงานที่บ้านได้ดีกว่า) โดยพิจารณาจากลักษณะงานที่ต้องใช้เครื่องจักร/เครื่องมือ และลักษณะงานที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า

- **กลุ่มเพศชายมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานยากกว่าเพศหญิง** เนื่องจากเพศชายมีการทำงานในลักษณะที่ต้องใช้เครื่องจักร/เครื่องมือ หรือเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานมากกว่าเพศหญิง
- **กลุ่มคนอายุ 46 ปี ขึ้นไป ไม่พร้อมทำงานจากบ้านสูงที่สุด** เนื่องจากยังขาดทักษะด้านดิจิทัลที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ บางรายมีการดูแลครอบครัว ดูแลบุตรที่เรียนออนไลน์
- **กลุ่มผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความพร้อมในการปรับรูปแบบการทำงานมากที่สุด** เนื่องจากลักษณะงานไม่ได้ต้องใช้เครื่องจักร/เครื่องมือมากนัก และมีทักษะด้านดิจิทัลที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- **กลุ่มคนรายได้น้อยมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนสถานที่ทำงานได้ยาก** โดยเฉพาะกลุ่มรายได้ 6,000-9,000 บาท ในขณะที่กลุ่มคนรายได้สูงกว่า 16,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป สามารถปรับเปลี่ยนสถานที่ทำงานได้ง่ายกว่า
- **กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติการด้านเครื่องจักรในโรงงานและผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตรและประมงเป็นกลุ่มอาชีพที่ปรับเปลี่ยนมาทำงานที่บ้านได้ยากที่สุด** จึงมีโอกาสด้านกลุ่มนี้จะสูญเสียการจ้างงานหรือสูญเสียรายได้จากมาตรการการควบคุมของรัฐในภาวะวิกฤต ในขณะที่ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่าง ๆ เป็นกลุ่มอาชีพที่สามารถเปลี่ยนมาทำงานที่บ้านได้ง่ายที่สุด

ตาราง 16 ค่าดัชนีด้านความง่ายต่อการปรับตัวมาทำงานที่บ้านในมิติต่าง ๆ

คุณลักษณะคนทำงาน	ความง่ายต่อการปรับเปลี่ยนมาทำงานจากที่บ้าน		
	ดัชนีรวม	ดัชนีด้านงานที่ผูกติดกับเครื่องจักร/เครื่องมือ	ดัชนีด้านงานที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
ทั่วประเทศ	-0.615	0.404	-0.604
เพศ			
ชาย	-0.727	0.604	-0.586
หญิง	-0.487	0.172	-0.625
กลุ่มอายุ			
15-25	-0.707	0.414	-0.744
26-35	-0.430	0.203	-0.502
36-45	-0.510	0.308	-0.527
46-55	-0.670	0.488	-0.609
56-65	-0.819	0.619	-0.723
66-75	-0.919	0.733	-0.772
ระดับการศึกษา			
ประถม	-1.004	0.727	-0.917
มัธยมต้น	-0.803	0.534	-0.780
มัธยมปลาย	-0.506	0.331	-0.498
ปริญญา	0.437	-0.470	0.245
รายได้			
ต่ำกว่า 6,000 บาท	-0.691		
6,001-9,000 บาท	-0.918		
9,001-12,000 บาท	-0.608		
12,001-16,000 บาท	-0.224		
16,001-30,000 บาท	0.212		
สูงกว่า 30,000 บาท	0.620		

ที่มา: สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์

ตาราง 17 ค่าดัชนีด้านความง่ายต่อการปรับตัวมาทำงานที่บ้านของกลุ่มอาชีพหลัก 9 กลุ่ม

กลุ่มอาชีพ	ความง่ายต่อการปรับเปลี่ยนมาทำงานที่บ้าน		
	ดัชนีรวม	ดัชนีด้านงานที่ต้องใช้เครื่องจักร/เครื่องมือ	ดัชนีด้านงานที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
1. ผู้ออกกฎหมาย ข้าราชการ ผู้จัดการ	0.67	-0.22	0.87
2. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่างๆ	0.85	-0.73	0.66
3. ช่างเทคนิคสาขาต่างๆ	0.16	0.09	0.35
4. งานเสมียน เจ้าหน้าที่	0.36	-0.74	-0.14
5. พนักงานบริการ ขายของในร้านค้าและตลาด	-0.28	-0.16	-0.61
6. ผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตรและประมง	-1.17	0.99	-0.92
7. ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจต่าง ๆ	-1.05	0.73	-0.98
8. ผู้ปฏิบัติการด้านเครื่องจักรในโรงงาน	-1.36	1.00	-1.23
9. อาชีพงานพื้นฐาน	-1.09	0.54	-1.25

ที่มา: สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์

จากการพิจารณาข้อมูลตามตารางที่ 16 จะเห็นได้ว่า **ในภาพรวมประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมสำหรับการปรับรูปแบบการทำงานมาเป็นการทำงานที่บ้าน** โดยมีค่าดัชนีความง่ายต่อการปรับตัวมาทำงานที่บ้านทั่วประเทศเท่ากับ -0.615 เนื่องจากลักษณะงานส่วนใหญ่เป็นการใช้เครื่องจักร/เครื่องมือ และสถานที่ทำงานนอกบ้าน รวมทั้งการปรับใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยังมีไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับบริบทโลกที่พบว่าประเทศกำลังพัฒนามีศักยภาพในการทำงานนอกสถานที่ทำงานน้อยกว่าประเทศพัฒนาแล้ว โดยปัจจัยหลักอยู่ที่กิจกรรม โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ลักษณะการทำงาน และโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัลของประเทศ

การเตรียมประเทศไทยให้พร้อมรับการทำงานในรูปแบบ “การทำงานที่บ้าน”

กิจกรรมทางเศรษฐกิจและลักษณะการทำงานของคนไทยอาจจะยังไม่เอื้อต่อรูปแบบการทำงานแนวใหม่ แต่เมื่อการทำงานที่บ้านเป็นมาตรการที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในภาวะวิกฤต COVID-19 หรือวิกฤตอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมดังนี้

- **การเตรียมความพร้อมขององค์กรสำหรับการทำงานรูปแบบใหม่** โดยศึกษา วิเคราะห์ลักษณะงานทักษะของพนักงาน ตลอดจนระบบการทำงานภายในองค์กร เพื่อกำหนดรูปแบบการทำงานที่เหมาะสม ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานในภาวะวิกฤต

- **การยกระดับความพร้อมด้านเทคโนโลยีสำหรับองค์กร** โดยการพัฒนา/ปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสำหรับการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มีความเสถียร โดยเฉพาะการใช้เพื่อการสื่อสารข้อมูลระหว่างบุคลากรในช่วงเวลาการทำงานนอกสถานที่ทำงาน รวมทั้งใช้ในการติดตามความก้าวหน้าของงาน และการประเมินผลการทำงานของพนักงานได้อย่างทันท่วงทีและเป็นไปอย่างยุติธรรม นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลแก่พนักงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและความคล่องตัวสอดคล้องกับรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนไป
- **การพิจารณาให้การทำงานนอกสถานที่ทำงานเป็นนโยบายขององค์กร** โดยผู้บริหารต้องเล็งเห็นความสำคัญของการทำงานนอกสถานที่ มีการกำหนดวิธีการและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้มีความพร้อมในการรับมือและปรับตัวได้กับรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ ในภาวะวิกฤตในอนาคต รวมทั้งสร้างวัฒนธรรมในการทำงานแบบออนไลน์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นสำคัญ อาทิ การแบ่งปันข้อมูลระหว่างกัน การมีวินัยในการทำงานรับผิดชอบตัวเองและสังคม
- **การพิจารณาปรับรูปแบบการทำงานสู่การทำงานที่บ้านให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล** โดยสนับสนุนการลงทุน/พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลให้มีความเสถียรและครอบคลุม เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่การทำงานแบบนอกสถานที่ทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน (Remote Working) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายไตรมาส)

องค์ประกอบหลัก	2561				2562				2563				2564	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
1. คุณภาพของคน														
การมีงานทำ ^{1/}														
การมีงานทำ (พันคน)	37,361	37,884	38,301	37,911	37,703	37,782	37,486	37,483	37,424	37,081	37,927	38,289	37,581	37,822
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	1.24	1.07	0.96	0.93	0.92	0.98	1.04	0.98	1.03	1.95	1.90	1.86	1.96	1.89
อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)														
- รวม	1.24	1.07	0.96	0.93	0.92	0.98	1.04	0.98	1.03	1.95	1.90	1.86	1.96	1.89
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	0.60	0.47	0.40	0.40	0.43	0.35	0.40	0.53	0.50	1.11	0.93	0.96	0.91	0.86
- มัธยมศึกษาตอนต้น	1.62	1.13	1.07	1.07	1.20	1.12	1.26	1.07	1.26	2.28	2.24	2.09	2.37	2.04
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.53	1.22	1.09	1.15	0.95	1.21	1.09	1.13	1.20	2.12	2.39	1.99	2.43	1.99
- อาชีวศึกษา	2.03	1.90	1.15	1.31	1.34	2.05	2.05	1.48	1.21	2.93	2.79	2.44	2.10	3.18
- วิชาชีพชั้นสูง	2.18	2.42	1.42	1.41	1.71	1.89	1.31	1.40	1.49	3.16	2.73	2.83	3.43	2.93
- อุดมศึกษา	1.96	1.90	2.11	1.85	1.56	1.78	2.15	1.71	1.80	2.94	3.15	3.28	3.17	3.44
การทำงานต่ำระดับ (พันคน)	335.7	282.5	319.0	232.8	335.8	239.2	192.7	230.6	284.2	704.3	442.2	510.0	651.09	224.55
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สพ.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)														
สัดส่วนกำลังแรงงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)														
- รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	45.68	45.01	44.96	44.81	44.24	43.96	43.94	43.92	42.84	42.33	42.63	42.42	42.09	41.40
- มัธยมศึกษาตอนต้น	16.56	16.69	16.89	16.73	17.06	16.65	17.30	17.39	16.54	16.74	17.16	16.82	16.51	17.08
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	12.77	12.94	13.07	13.20	13.34	13.55	13.40	13.21	13.68	13.90	13.61	13.91	14.20	14.10
- อาชีวศึกษา	3.52	3.62	3.69	3.65	3.47	3.66	3.72	3.67	3.64	3.75	3.87	3.79	3.68	3.71
- วิชาชีพชั้นสูง	5.15	5.28	5.17	5.27	5.37	5.48	5.40	5.53	5.58	5.69	5.67	5.81	5.90	5.87
- อุดมศึกษา	16.32	16.46	16.23	16.34	16.52	16.70	16.24	16.27	17.72	17.59	17.06	17.26	17.63	17.84
หนี้สินครัวเรือน ^{2/}														
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	12.50	12.37	12.55	12.83	12.97	13.09	13.25	13.49	13.50	13.59	13.78	14.04	14.13	N.A.
- อัตราการขยายตัวของหนี้สินครัวเรือน (ร้อยละ)	5.2	5.7	5.8	6.0	6.3	5.8	5.6	5.1	4.1	3.9	4.0	4.1	4.6	N.A.
สัดส่วนหนี้ต่อ GDP	77.7	77.5	77.6	78.4	78.4	78.4	78.8	79.8	80.2	83.8	86.6	89.4	90.5	N.A.
หนี้ NPL (พันล้านบาท)	115.9	115.9	118.8	120.5	126.4	127.4	133.3	140.6	156.2	152.5	144.3	144.4	148.7	N.A.
- สัดส่วน NPL ต่อสินเชื่อรวม	2.78	2.72	2.73	2.67	2.75	2.74	2.81	2.90	3.23	3.12	2.91	2.84	2.92	N.A.
สุขภาพ														
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง (ราย) ^{3/}														
- ปอดอักเสบ	74,881	58,699	90,160	59,861	73,429	51,189	63,635	68,302	77,549	29,430	35,389	54,035	45,417	27,980
- ใช้เลือดออก	6,830	24,029	35,564	20,499	16,150	31,978	54,989	28,040	9,183	18,159	36,187	8,601	2,392	2,657
- มือ เท้า และปาก	10,079	14,626	32,718	12,585	9,260	12,954	35,839	9,302	5,512	1,153	5,003	21,642	12,440	3,504
- ใช้หัวใจใหญ่	40,995	25,698	73,042	43,628	133,975	61,464	108,786	92,138	99,365	4,957	8,293	10,987	5,687	2,242
- บิด	1,132	965	741	561	649	736	647	524	679	573	586	396	422	295
- หัด	630	632	1,186	3,108	2,068	1,585	1,533	1,428	746	146	194	126	104	59
- ฉี่หนู	402	637	932	569	463	493	722	492	269	334	526	512	227	241
- ใช้สมองอักเสบ	182	231	200	132	258	207	211	218	275	190	266	177	244	144
- อหิวาตกโรค	0	2	2	1	6	4	1	1	0	1	2	2	0	1
- ใช้กาฬหลังแอ่น	1	9	3	7	6	6	6	7	5	3	2	2	2	3
- พิษสุนัขบ้า	7	3	3	2	0	2	0	1	0	2	1	0	0	2
2. ความมั่นคงทางสังคม														
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน) ^{4/}														
- สัดส่วนการบาดเจ็บและตายด้วยอุบัติเหตุ	25.70	25.33	22.50	27.07	27.27	25.50	22.72	25.54	25.62	18.50	22.24	23.61	30.35	22.04
- สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	6.44	6.68	5.98	6.51	6.28	6.49	5.75	5.47	5.59	5.17	5.20	5.05	5.50	4.70
- สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	16.32	16.29	16.77	16.73	16.87	15.52	17.79	16.95	15.99	14.93	15.48	15.90	15.79	15.57
- สัดส่วนคดียาเสพติด	93.70	111.65	105.24	108.39	124.58	135.90	140.59	131.43	132.30	117.28	101.94	96.98	139.00	132.52
การคุ้มครองผู้บริโภค ^{5/}														
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	1,766	1,661	2,191	1,823	2,732	5,839	3,989	3,005	2,558	4,919	4,289	4,198	3,810	3,929
- กรณีสัญญา	660	795	1,072	664	1,170	1,050	1,018	779	528	776	1,019	865	983	1,090
- กรณีฉลาก	522	433	482	434	459	706	545	395	547	429	537	625	585	622
- กรณีโฆษณา	330	253	417	439	726	3,432	1,705	1,328	949	2,525	1,758	1,578	1,511	1,455
- กรณีกฎหมาย	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	254	180	220	286	377	651	721	503	534	1,189	975	1,130	731	762
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	11,082	14,879	13,684	12,859	11,759	11,579	13,127	11,531	15,258	13,737	13,278	8,912	10,749	8,578

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี)

องค์ประกอบหลัก	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
1. คุณภาพของคน										
การมีงานทำ										
ผลิตภาพแรงงาน กรณีแรงงาน (บาท/คน/ปี) ^{7/}	215,823	228,623	239,217	242,456	250,457	261,269	273,594	281,893	290,643	272,467
อัตราการผลิตมีงานทำ (ร้อยละ) ^{8/}	98.83	98.81	98.81	98.70	98.62	98.50	98.32	98.52	98.52	96.40
อัตราการผลิตว่างงาน (ร้อยละ) ^{8/}	0.68	0.66	0.72	0.84	0.88	0.99	1.18	1.05	0.99	1.69
การทำงานต่ำระดับ (พันคน) ^{7/}	383	347	336	256	273	275	303	293	250	485
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)										
หนี้สินครัวเรือน ^{2/}										
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	7.48	8.87	9.89	10.55	11.15	11.58	12.10	12.83	13.49	14.04
- อัตราการขยายตัวของหนี้สินครัวเรือน (ร้อยละ)	16.8	18.5	11.5	6.6	5.7	3.9	4.5	6.0	5.1	4.1
สัดส่วนหนี้ต่อ GDP	66.2	71.8	76.6	79.7	81.2	79.4	78.1	78.4	79.8	89.4
หนี้เพื่ออุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ NPL (พันล้านบาท)	47.0	56.6	71.1	82.7	94.9	105.3	110.4	120.5	140.6	144.4
- สัดส่วน NPL ต่อสินเชื่อรวม	1.96	1.94	2.20	2.39	2.56	2.71	2.68	2.67	2.90	2.84
สุขภาพ ^{9/}										
อัตราผู้ป่วยนอก (ต่อประชากรพันคน)	2,948	3,116	2,917	2,837	3,160	3,733	3,691	3,393	4,031	
อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (ต่อประชากรแสนคน)										
- มะเร็ง และเนื้องอกทุกชนิด	821	862	902	829	1,026	1,083	1,117	1,181	1,228	
- หัวใจ	936	955	887	845	1,012	1,027	810	1,069	1,099	
- เบาหวาน	849	868	1,081	1,033	1,233	1,293	1,345	1,439	1,529	
- ความดันโลหิต	1,187	1,246	1,622	1,561	1,901	2,009	2,091	2,245	2,388	
ความผิดปกติทางจิต/จิตเภท/ความหลงผิด (ต่อประชากรแสนคน)	64	63	83	79	92	95	98	101	106	
ความผิดปกติทางอารมณ์ (ต่อประชากรแสนคน)	34	35	43	45	55	58	61	70	78	
ความผิดปกติจากโรคประสาท/ความเครียด (ต่อประชากรแสนคน)	60	54	46	39	44	42	42	41	41	
ภาวะแปรปรวนทางจิตและพฤติกรรม (ต่อประชากรพันคน)	61	62	60	51	72	76	90	88	94	
ประชากร										
อัตราส่วนการพึ่งพิง (ร้อยละ) ^{10/}	49.22	49.30	49.50	49.81	50.21	50.71	51.31	52.02	52.83	53.77
สัดส่วนคนยากจน (ร้อยละ) ^{11/}	13.22	12.64	10.94	10.53	7.21	8.61	7.87	9.85	6.24	
การศึกษา										
อัตรานักเรียนต่อประชากรวัยเรียน ^{12/}										
- ประถมศึกษา	103.50	104.00	102.72	102.24	102.40	102.74	101.53	101.38	102.42	98.43
- มัธยมศึกษาตอนต้น	98.43	97.65	96.75	97.13	98.71	96.77	96.48	95.77	95.97	95.11
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	72.18	73.18	75.07	77.29	78.45	78.57	78.72	79.53	78.50	79.32
- อุดมศึกษา (ปริญญาตรีและต่ำกว่า)	47.18	51.85	46.48	46.22	48.17	47.72	49.13	49.46	49.02	57.97
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ^{13/}	8.2	8.0	8.0	8.1	8.5	8.5	8.6	8.6	8.7	8.9
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี ^{14/}	9.1	8.8	8.9	9.0	9.3	9.4	9.5	9.6	9.6	9.9
- ชาย	9.2	8.9	8.9	9.0	9.3	9.3	9.4	9.5	9.5	9.7
- หญิง	9.1	8.8	8.9	9.0	9.4	9.5	9.6	9.7	9.8	10.0
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ^{14/}	4.7	4.5	4.7	4.8	5.0	5.0	5.0	5.1	5.2	5.4
- ชาย	5.4	5.1	5.3	5.4	5.6	5.7	5.7	5.7	5.8	6.0
- หญิง	4.2	4.1	4.3	4.3	4.5	4.5	4.5	4.6	4.7	4.9
2. ความมั่นคงทางสังคม										
สถาบันครอบครัว										
สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร (ร้อยละ) ^{15/}	99.84	99.53	99.71	99.64	99.59	99.62	99.69	99.73	99.81	
ดัชนีครอบครัวอบอุ่น (ร้อยละ) ^{16/}	65.17	68.31	65.58	65.53	65.34	67.98	-	-	-	
หลักประกันทางสังคม										
ร้อยละของการมีหลักประกันสุขภาพ ^{17/}	99.95	99.90	99.87	99.84	99.92	99.95	99.95	99.94	99.92	99.89
- ประกันสังคม	15.91	15.99	16.54	16.83	17.18	17.67	17.95	18.47	18.91	18.82
- สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	7.77	7.69	7.80	7.62	7.37	7.21	7.48	7.63	7.74	7.79
- ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	75.28	75.27	74.61	73.48	73.71	73.44	72.84	72.16	71.39	71.37
- สิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่น	-	-	0.15	0.87	0.93	0.93	0.92	0.94	0.94	0.96
- สิทธิอื่นๆ	1.00	0.95	0.93	1.03	0.73	0.70	0.76	0.73	0.94	0.95
- สิทธิว่าง (ผู้ยังไม่ลงทะเบียนสิทธิ)	0.05	0.10	0.13	0.16	0.08	0.05	0.05	0.06	0.08	0.11
สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงาน ^{18/}	27.07	29.70	31.56	35.32	35.77	36.69	38.44	41.62	43.42	42.63
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)										
อัตราการตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก ^{19/}	34.27	33.61	32.84	32.00	30.69	33.45	33.14	30.47	30.36	27.26
สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ^{4/}	39.76	40.03	36.97	37.26	25.92	31.46	27.72	26.66	25.00	22.06
สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ^{4/}	78.88	79.72	77.40	72.70	75.80	96.57	85.24	68.81	69.94	65.44
สัดส่วนคดียาเสพติด ^{4/}	539.91	596.19	719.39	558.68	249.43	349.94	424.55	436.15	554.75	471.12
ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมด	11.77	19.98	20.37	17.52	22.73	22.14	23.37	23.77	25.39	

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี) ต่อ

องค์ประกอบหลัก	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
การคุ้มครองผู้บริโภค^{6/}										
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	7,427	9,489	7,093	6,638	7,118	7,409	8,870	7,441	15,565	15,964
- กรณีสัญญา	2,927	3,547	2,729	2,571	2,875	2,637	3,707	3,191	4,017	3,188
- กรณีฉลาก	3,121	3,876	2,631	2,352	2,552	2,010	2,026	1,871	2,105	2,138
- กรณีโฆษณา	1,257	2,013	1,033	1,515	1,119	1,628	2,425	1,439	7,191	6,810
- กรณีกฎหมาย	5	38	624	69	6	37	-	-	-	-
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	117	15	76	131	566	1,097	712	940	2,252	3,828
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	61,242	60,982	41,773	38,701	49,708	47,329	45,311	52,504	47,996	51,185
3. ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน										
พฤติกรรมในการบริโภค										
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{20/}	88.07	88.30	88.07	87.90	87.20	87.10	86.97	86.60	86.50	87.00
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{20/}	11.93	11.70	11.93	12.12	12.89	12.90	13.03	13.40	13.50	13.00
อัตราการบริโภคสุราของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{21/}	31.53	-	32.22	32.29	34.00	-	28.40	-	-	-
อัตราการบริโภคบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{21/}	21.36	-	19.94	20.72	19.90	-	19.10	-	-	-
การใช้เวลาในชีวิตประจำวัน										
การใช้บริการจากสื่อต่างๆ (ชม./วัน) ^{22/}	-	-	-	-	3.19	-	-	-	-	-
- การอ่านหนังสือ (รวมถึงพิมพ์/วารสารทางอินเทอร์เน็ต)	-	-	-	-	1.11	-	-	-	-	-
- การดูโทรทัศน์	-	-	-	-	3.00	-	-	-	-	-
- การดูวิดีโอ	-	-	-	-	2.07	-	-	-	-	-
- การฟังรายการวิทยุ	-	-	-	-	1.64	-	-	-	-	-
- การท่องอินเทอร์เน็ต	-	-	-	-	2.03	-	-	-	-	-
- การฟังสื่ออื่นๆ	-	-	-	-	1.26	-	-	-	-	-
จำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้ Internet (ล้านคน) ^{23/}	14.80	16.60	18.30	21.70	24.59	29.80	33.40	36.00	42.42	49.69
4. สิ่งแวดล้อม										
สารอันตราย										
ปริมาณการใช้สารเคมี (ล้านตัน) ^{24/}	65.36	68.13	62.38	21.42	20.36	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
ขยะ										
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{24/}	25.35	24.73	26.77	26.19	26.85	27.06	27.37	27.93	28.71	25.37
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นใน กทม. (ล้านตัน) ^{24/}	3.37	4.01	4.13	3.94	4.19	4.21	4.88	4.85	4.96	4.48
ความสามารถในการกำจัดขยะแบบถูกสุขลักษณะใน กทม. (ล้านตัน) ^{24/}	3.37	4.01	4.13	3.94	3.70	3.73	3.88	3.93	3.85	3.14
ปริมาณของเสียอันตรายทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{24/}	3.41	3.57	3.30	2.69	3.45	3.51	2.63	1.89	2.04	-
มลพิษทางอากาศ										
ค่าเฉลี่ยฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน มก./ลบ.ม. (บริเวณพื้นที่ทั่วไปใน กทม.) ^{24/}	38.10	38.20	41.00	41.30	38.20	38.38	35.43	46.29	43.14	50.80

ที่มา: 1/8/ รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

2/ ธนาคารแห่งประเทศไทย

3/ สำนักกระบวนวิธียา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

4/ ข้อมูลสถิติคืออาญา อาชญากรรม อุบัติเหตุจราจร จากระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) สำนักยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 และ พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง) ประมาณโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

5/ กลุ่มงานข้อมูลและข้อสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี 2558-2561 เป็นร้อยละของเด็กที่กระทำผิดซ้ำจากการติดตามในรอบ 1 ปี ต่อจำนวนการปล่อยตัวทั้งหมด

6/ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี (การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 สคบ. ให้บริษัทเอกชนดำเนินการตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2552)

7/ ข้อมูล GDP chain volume measures [reference year = 2002] (original) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม หมายเหตุ ตั้งแต่ปี 2556 ข้อมูลการมีงานทำมีการปรับค่าตัวหนักโดยใช้ชุดข้อมูลค่าคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปี 2553-2583

9/ สรุปรายงานการป่วย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ปี 2550 ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเก็บข้อมูลจาก 75 กลุ่มโรค เป็น 298 กลุ่มโรค

10/ รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง) (สศช. 2562) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

11/ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประมาณผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

12/ สถิติการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

13/14/ ข้อมูลปี 2545-2546 จากรายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของคนไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นไป จากการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

15/ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

16/ มีการจัดทำข้อมูลปี 2559 เป็นปีสุดท้าย สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

17/ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

18/ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

19/ ระบบบูรณาการข้อมูลการตายจากอุบัติเหตุทางถนน https://public.tableau.com/profile/datacenter#/?vizhome/RTDDC1_ServerWorkshopEP1/DB_ และประชากรกลางปี กระทรวงสาธารณสุข

20/ รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

21/ การสำรวจพฤติกรรมสุขภาพและการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547, 2550, 2554, 2557 และ 2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2552, 2556 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ปี 2544-2548 เป็นการสำรวจของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป) ทำการสำรวจทุก 2 ปี

22/ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทำการสำรวจทุก 5 ปี

23/ ข้อมูลปี 2545-2551 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และการศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ. 2552-2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

24/ รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2564. ระบบข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. 2564. ข้อมูลสถานประกอบกิจการที่ขอใช้มาตรา 75 ไตรมาสที่ 2 : เมษายน-มิถุนายน 2564.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2564. ระบบรายงานการประเมินสุขภาพจิตคนไทย.
- กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ร่วมกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. 2564. รายงานผลการสำรวจสถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลของประชาชนไทย ปี พ.ศ. 2563-2564.
- กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2564. รายงานสถานการณ์โรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา.
- เกียรตินาคินภัทร (KPP Research). 2564. รายงานบทวิเคราะห์ "จุดเปลี่ยนการส่งออก เมื่อโลกเริ่มไม่สนใจไทยอีกต่อไป". เข้าถึงได้จาก <https://advicecenter.kppg.com/th/money-lifestyle/money/economic-trend/country-competitiveness>. (สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2564).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2564. ข่าวฉบับที่ 34/2564 เรื่อง "ธพท. ร่วมกับ ผู้ให้บริการทางการเงินออกมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยระยะที่ 3".
- _____. 2564. ข่าวฉบับที่ 35/2564 เรื่อง "ผลการดำเนินงานของระบบธนาคารพาณิชย์ ไตรมาส 1 ปี 2564".
- _____. 2564. เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน.
- _____. 2564. ยอดค้ำประกันรับฝากแยกตามขนาดและอายุของเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ.
- นิพนธ์ ไม้แรง. 2564. เทคโนโลยีแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้แค่ไหน : บทเรียนจาก 4 พื้นที่จริงของประเทศไทย. เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/technology-improve-reading-equity>.
- ประชาชาติธุรกิจ. 2564. ข่าวเรื่อง "ส่องมาตรการรัฐลดค่าโอน-จำนองปี'64 อุ่มซื้อบ้าน-คอนโดไม่เกิน 3 ล้าน". เข้าถึงได้จาก <https://www.prachachat.net/property/news-604040>. (สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2564).
- ราชกิจจานุเบกษา. 2564. ประกาศคณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้เรื่องการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ในการทวงถามหนี้. เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2564/E/188/T_0028.PDF. (สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2564).
- ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2564. สถิติคดีอาญา เมษายน-มิถุนายน 2564.
- _____. 2564. สถิติจราจรทางบก เมษายน-มิถุนายน 2564.
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. 2563. บทความเรื่อง "เมื่อ โควิด-19 ปิดเมือง: ผลกระทบต่อแรงงานไทยในมิติ supply-side". เข้าถึงได้จาก https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2020/04/aBRIDGEd_2020_007.pdf.
- _____. 2564. งานวิจัยเรื่อง "ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลกับความพร้อมของครัวเรือนไทยผ่านการศึกษา Digital literacy".
- สวนดุสิตโพล. 2564. สำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกรณี "พฤติกรรมของคนไทยกับการทำงานที่บ้าน (Work From Home)". เข้าถึงได้จาก https://suandusitpoll.dusit.ac.th/UPLOAD_FILES/POLL/2564/PS-2564-1621127882.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. 2564. สถิติเรื่องร้องเรียน สำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-30 มิถุนายน 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2562. รายงานฉบับสมบูรณ์ "โครงการสำรวจพฤติกรรมและแนวโน้มการบริโภคสื่อของไทย".
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2564. "ผลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานกฤษฎีกา ประจําปีงบประมาณ พ.ศ. 2564". รายงานเดือนเมษายน-มิถุนายน 2564.
- สำนักงานประกันสังคม. 2564. จำนวนผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน ไตรมาสที่ 2 : เมษายน-มิถุนายน 2564.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2562. ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2552-2562.
- _____. 2564. การสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2563.
- _____. 2564. การสำรวจภาวะการทำของประชากรทั่วราชอาณาจักร ไตรมาสที่ 2 : เมษายน-มิถุนายน 2564.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2564. ค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่.
- Apple. 2564. ข้อมูลการเคลื่อนที่เพื่อช่วยรับมือวิกฤต COVID-19 ของประเทศไทย.
- Bernard C. Cohen. 1963. *agenda-setting*. เข้าถึงได้จาก <https://minimore.com/b/y0SZ8/4>.
- BrianCert education simplified. 3 Different Types of Educational Technology. Retrieved from <https://www.braincert.com/blogs/9education-technology/119-3-different-types-of-edu%D1%81%D0%B0t%D1%96%D0%BEnal-technology>.
- HoloniQ. (2021). Global EdTech expenditure 2021. Retrieved from <https://www.holoniq.com/notes/2021-global-education-outlook>.
- International Institute for Management Development (IMD). 2021. รายงานผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันประจำปี 2021.
- International Labour Organization. 2020. Teleworking during the COVID-19 pandemic and beyond A Practical Guide. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-ed_protect/-protrav/-travail/documents/instructionalmaterial/wcms_751232.pdf.
- Jack Steward. 2021. The Ultimate List Of Remote Work Statistics for 2021. <https://findstack.com/remote-work-statistics/>.
- Lazer, D.M.J., Buam, M.A., Benkler, Y., Berinsky, A.J., Greenhill, K.M., Menczer, F., ... Zittrian, J.L. (2018, March 9). The Science of Fake News. *Science Magazine*, 359 (6380), pp. 1094-1096.
- McKinsey & Company. 2020. What's next for remote work: An analysis of 2,000 tasks, 800 jobs, and nine countries. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/whats-next-for-remote-work-an-analysis-of-2000-tasks-800-jobs-and-nine-countries>.
- OECD. 2016. บทความเรื่อง "The Returns to Education Links Between Education, Economic Growth and Social Outcomes".
- _____. 2021. Are 15-year-olds prepared to deal with fake news and misinformation? *PISA in Focus*. Retrieved from https://www.oecd-ilibrary.org/education/are-15-year-olds-prepared-to-deal-with-fake-news-and-misinformation_6ad5395e-enjsessionid=uw-vc_UDu4VpNm2MekiSFKO.jp-10-240-5-35.
- Pat Thitipattakul. 2563. Edtech ปฏิรูปความเหลื่อมล้ำได้จริงหรือ? กรณีศึกษาจากประเทศอาร์มีเนีย ประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากกว่าไทยถึง 10 เท่า. เข้าถึงได้จาก <https://www.disruptignite.com/blog/dasaranedtech>.

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ผู้ประสานงาน / Contact persons

หากต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาสอบถามได้ที่

E-mails : Nipha@nesdc.go.th

โทร. 0-2280-4085 ต่อ 3605

<http://social.nesdc.go.th/>

การเผยแพร่ที่จะมาถึง

สิงหาคม 2564

- รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี 2564

กันยายน 2564

- รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2563
- ดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2564

ตุลาคม 2564

พฤศจิกายน 2564

- รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2564

ธันวาคม 2564

มกราคม 2565

กุมภาพันธ์ 2565

- รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวม ปี 2564

มีนาคม 2565

เมษายน 2565

พฤษภาคม 2565

- รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2565

มิถุนายน 2565

กรกฎาคม 2565